

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Využití pohádky pro rozvoj spolupráce mateřské školy s rodinou dítěte

Vypracovala: Aneta Klapková

Vedoucí práce: Mgr. Martina Lietavcová, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlašuji,

že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů

V Českých Budějovicích, 31. března 2023

.....

Aneta Klapková

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Martině Lietavcové, Ph.D., za odborné vedení, cenné a podnětné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji učitelkám mateřské školy v Humpolci za možnost realizace svých činností, další užitečné rady a připomínky.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na využití pohádky v mateřské škole k rozvoji čtenářské pregramotnosti. Cílem práce je zjistit, jakými způsoby lze pomocí konkrétní pohádky rozvíjet čtenářskou pregramotnost u dětí v mateřské škole ve spolupráci s rodinou. Teoretická část je věnována pohádce a jejímu významu pro děti předškolního věku, vymezení pojmu čtenářská pregramotnost a kontextu s RVP PV a charakteristice období předškolního věku. V praktické části jsou využity konkrétní pohádky, k nimž autorka vytvořila náměty pro další činnosti. Do činností se zapojili i rodiče. Pomocí dotazníku je zjišťováno, jak na činnosti rodiče reagovali.

Klíčová slova:

Předškolní vzdělávání; čtenářská pregramotnost; pohádky.

Abstract

The bachelor's thesis is focused on the use of fairy tales in kindergarten for the development of reading preliteracy. The aim of the work is to find out in which ways it is possible to develop reading preliteracy in children in kindergarten in cooperation with their families using a specific fairy tale. The theoretical part is dedicated to the fairy tale and its meaning for preschool children, the definition of the term reading preliteracy and the context with the Framework educational program for preschool education and the characteristics of the preschool age period. In the practical part, specific fairy tales are used, for which the author created topics for further activities. Parents were also involved in the activities. Using a questionnaire, it is determined how parents reacted to the activities.

Keywords:

Preschool education; reading preliteracy; fairy tales.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI	11
1.1 Dovednosti čtení u dětí	13
2 ETAPY VÝVOJE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI.....	15
2.1 Předčtenářské období	15
2.2 Čtenářské období	16
3 FAKTORY PODÍLEJÍCÍ SE NA ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI.....	18
3.1 Rodina	18
3.2 Mateřská škola	19
4 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI V KURIKULÁRNÍM DOKUMENTU	21
4.1 Čtenářská pregramotnost v kontextu s RVP PV	21
5 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU DÍTĚTE.....	23
5.1 Rozvoj myšlení.....	23
5.2 Rozvoj fantazie a představivosti.....	24
5.3 Rozvoj paměti.....	24
6 POHÁDKA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	26
6.1 Pohádka a její definice	26
6.2 Význam pohádky	27
6.3 Funkce pohádky	28
7 TYPOLOGIE POHÁDEK.....	30
7.1 Lidová pohádka	30
7.2 Autorská pohádka	30
7.3 Zvířecí pohádka	31
PRAKTICKÁ ČÁST S NÁMĚTY	32

8	METODOLOGIE	33
8.1	Výzkumné téma.....	33
8.2	Evaluační otázky	33
8.3	Metodika	33
8.4	Charakteristika výzkumného vzorku	34
9	REFLEXE REALIZACE	35
9.1	Nový domek pro myšku	35
10	PRAKTICKÁ ČÁST S VÝSLEDKY DOTAZNÍKU.....	57
11	DISKUSE	62
	ZÁVĚR.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	67
	SEZNAM PŘÍLOH	68
	PŘÍLOHY	

ÚVOD

„Odnese-li si dítě málo slov z dětství, bude jich mít málo po celý život.“

(Karel Čapek, 1931)

Když jsem si četla zajímavé články na internetové stránce citarny.com, narazila jsem na zajímavý rozhovor s Karlem Čapkem v časopise Aventina, kde mě zaujal výše uvedený citát, u kterého jsem se musela chvíli zamyslet a hledat odpovědi na otázky, které mě napadaly. Je kniha jediným nástrojem, který může u dítěte rozvíjet řeč? Dokáží si rodiče najít čas na své děti a číst jim pohádky? Pomůže rodičům i dětem mnou zpracovaný projekt k lepšímu vztahu ke knihám?

Tématem této bakalářské práce je využití pohádky k rozvoji spolupráce mateřské školy s rodinou dítěte. Pohádku jsem si zvolila, protože knihy a čtení mám ráda od dětství, pohádky mě provázejí celým životem a i v dospělosti se k nim ráda vracím. Vzpomínám si, jak mi maminka četla pohádky vždy před spaním. Knihy, které nám četla paní učitelka, se snažím teď i já číst dětem v mateřské škole. Pravidelně si nad příběhem povídáme. V této práci se budu věnovat významu pohádek pro děti v mateřské škole a budu zkoumat přístup rodičů k této oblasti. Postupně bych chtěla společně s rodiči a jejich dětmi pomocí pohádky projít několika činnostmi a zjistit, jakým způsobem jim pohádka pomohla s výchovou jejich dítěte a jaký má na jejich dítě dopad. Ráda bych také zjistila, jak rodiče svým dětem interpretují pohádky, jaký mají pohádky pro děti význam a jestli jsou pro rodiče pohádky důležité při předškolním vývoji jejich dítěte. Pomocí vybrané pohádky bych chtěla docílit lepšího rozvoje dítěte v jeho čtenářské pregramotnosti, která by měla být součástí výuky v mateřské škole. Rodičům bych chtěla představit, jak je pro děti čtení důležité.

Stále častěji se lze setkat s přístupem některých rodičů, který spočívá v tom, že umístí své dítě do mateřské školy a čekají, že učitelka je v určitých rolích kompletně nahradí. Mateřská škola sice doplňuje rodinnou výchovu, ale nemůže kompletně nahradit rodičovský vliv. Důležité je, aby spolupráce mezi dítětem, jeho rodiči a učitelkou mateřské školy fungovala, a aby se vytvořil mezi nimi důvěrný, ale ze strany učitelky profesionální vztah.

Dnešní doba je moderní a mnoho dětí se zabývá nejnovějšími technologiemi, jako jsou počítače, mobily nebo tablety, jelikož je tyto technologie umí zabavit a většinou nepotřebují při jejich užívání asistenci rodičů. Rodiče jsou zaměstnaní prací, unavení a na věnování se dětem nemají většinou čas. Myslím si, že je důležité, aby se rodiče zastavili a dětem se věnovali. Právě pohádka k tomu může být vhodným nástrojem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI

Tomášková ve svém díle tvrdí, že čtení je největším předpokladem k rozvíjení dalších gramotností. Čtenářská pregramotnost zahrnuje dovednosti, jako jsou naslouchání, čtení, mluvení či myšlení (Tomášková, 2015).

Čtenářská gramotnost pomáhá dětem se uplatnit v životě, je velmi důležitá pro další vzdělávání, získání nových dovedností, znalostí a zkušeností. Je to celoživotně rozvíjející se dovednost člověka. Samotné čtení se neshoduje s pojmem čtenářská gramotnost. Pokud jedinec nerozumí čtenému textu, nemůže chápat jeho obsah, nemůže o něm hovořit, což mu nepřináší žádnou radost, pak také nerozumí tomu, proč by se jej měl učit. V dnešní době se člověk neobejde bez dostatečné dovednosti čtení a rozvinuté čtenářské pregramotnosti. Wildová et al. (2012) ve svém díle zmiňuje, že čtenářský návyk je způsob, jakým čtenář zachází s knihou a čte. Tak se pozná jedinec, který má potřebu a zvyk, jež se projevuje se zájmem o knihy a čtenářskými aktivitami.

V dnešním světě chybí dětem často kontakt s dospělým, chybí jim dostatek aktivity s rodiči, často jim schází jejich pohazení, podpora či pochvala, večerní vyprávění a sdílení zážitků za celý den. I tyto činnosti rozvíjí čtenářskou pregramotnost (Tomášková, 2015).

Život dnešní generace ovlivňují různé technologie a technické vymoženosti, které znamenají ulehčení života z pohledu fyzické práce. Co se ale týče duševní stránky, zde došlo k nárůstu práce. Už i malé děti se setkávají s velkým množstvím informací, jsou vzdělávány v mnoha směrech. Právě základy čtenářské pregramotnosti jim mohou pomoci lépe se orientovat a s informacemi nakládat.

Vztah ke čtení

„Předpokladem pro rozvíjení čtenářské gramotnosti je potěšení z četby a vnitřní potřeba číst.“ (Tomášková, 2015, s. 9)

Dítě v předškolním věku by mělo svůj vztah ke čtení budovat skrze rodiče, případně v rámci mateřské školy. Každé dítě zajímá něco jiného, někoho pohádka O Karkulce, kterou si poslechlo ve školce, jiné baví usínat při večerním čtení pohádky od maminky. Pokud je dítě dostatečně zaujato, může samo vyžadovat předčítání dalších pohádek,

nebo pokud je dítě nadané, může už jednodušší texty předčítat nahlas a budovat si vztah k četbě. Často se stává, pokud je dítě v předškolním věku vedeno ke čtení nebo samo aktivně vyžaduje předčítání, může už během prvních let na základní škole číst více než jeho vrstevníci a postupně si budovat svůj čtenářský rozhled. Důležité je nenásilné přivedení dítěte ke knihám a četbě.

Doslovné porozumění

Nejprve se dítě s pohádkou seznamuje formou předčítání dospělého nebo skrze obrázky. Švrčková (2011) ve svém díle uvádí, že doslovné porozumění je dovednost dekódovat psané texty a se zapojením dosavadních znalostí a zkušeností pomáhá budovat porozumění na doslovné úrovni.

Obrázkové knížky pomáhají dítěti pochopit, o co v příběhu jde a dítě při pozdějším textovém zpracování stejné pohádky lépe pochopí děj, jelikož už bude mít danou pohádku spojenou s obrázky. Nejlepší formou je obrázková knížka s několika připojenými texty. Dítě už podle obrázků pochopí děj a lépe porozumí psané části příběhu. Dítě hledá skryté významy v psaných textech, kterým se pokouší porozumět.

Posuzování a hodnocení

Pokud už je dítě čtenářsky nadané, mělo by si z příběhu odnést nějaké ponaučení, zhodnotit samotný příběh a popsat příběh vlastními slovy či vysvětlit, jak by se samo chovalo v dané situaci. Dítě se pokouší sledovat, jaký byl záměr autora v textu a zároveň se snaží kriticky zhodnotit daný text.

Metakognice

„Součástí čtenářské gramotnosti je dovednost a návyk seberegulace, tj. dovednost reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění čtenému textu a záměrně volit strategie pro lepší porozumění, překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření.“ (Tomášková, 2015, s. 10)

Dítě si podle svých preferencí volí vlastní četbu. Na základě svých zájmů, aktivit případně vyhledává podobné texty, které jej zaujaly. Postupně si určuje své vlastní tempo četby a při neporozumění některým slovům či částem textu, se dožaduje vysvětlení a snaží se o pochopení daného textu.

Sdílení

Při sdílení chce dítě probírat to, jak přečtený text pochopilo. Konzultuje děj se svými vrstevníky nebo rodiči, chce sdělit svůj názor nebo prodiskutovat pasáže, který v textu nerozumí nebo je chce lépe pochopit. Snaží se přemýšlet o rozdílných vysvětleních přečteného a všímá si, pokud s někým sdílí stejný názor. Dítě se snaží dosáhnout zpětné vazby.

Aplikace

Dítě si ze čtení bere ponaučení, přirovnává přečtené k různým životním situacím a dále se rozvíjí v potřebě číst. Jedná se o schopnost porozumět psanému i čtenému textu, schopnost přemýšlet o něm a sdílet s okolím jeho obsah. Pomocí aplikace se dítě snaží využít čtení k rozvoji. Koželuhová ve svém díle popisuje jednotlivé strategie pro rozvoj čtení. Pomocí jedné z těchto strategií, kterou je propojování, dítě hledá souvislosti a snaží propojovat text pohádky s vlastní představou, která je spojená s vlastní zkušeností (Koželuhová, 2022).

1.1 Dovednosti čtení u dětí

Čtení je velmi důležitou činností, která je nezbytná pro prožití kvalitního života. V dnešním světě se bez čtení nelze obejít. Pokud dítě začne pomalu číst, zvyšuje se jeho sebevědomí, touha po vyšším vzdělání a uplatnění se v budoucnosti (Tomášková, 2015).

Pro samotné úspěšné čtení a rozvoj předčtenářské gramotnosti je důležité, aby se dítě rozvíjelo co nejvíce do šesti let věku. V tomto věku dítěte se rozvíjejí potřebné kompetence pro čtení. Je to důležitá etapa, která by se neměla podceňovat, protože by v pozdějším věku mohlo mít problémy při nácvičce čtení a vytváření vztahu ke knihám. Je důležité dítě rozvíjet po všech stránkách. Nejdůležitější roli při rozvoji dítěte mají právě rodiče, kteří ovlivňují to, jak se bude jejich dítě rozvíjet a jak bude připraveno pro život. Rodiče by měli zajistit i potřebné podněty, aby si dítě mohlo vytvořit kladný vztah ke knihám. K těmto podnětům patří čtení pohádek dětem, ale i vlastní čtení. Je důležité, aby rodiče dětem četli od brzkého věku. Čtení totiž posiluje

nejen komunikační dovednosti, ale i citové vazby v rodině, rozvíjí soustředěnost a koncentraci či představivost (Tomášková, 2015).

„Samotné čtení tedy neobnáší pouze znalost písmen a schopnost je nějak spojovat do slabik, slov, vět, ale je to činnost mnohem složitější. Je potřeba, abychom čtenému textu rozuměli, tedy věděli, co čteme, proč to čteme a co nám čtení přináší. Díky tomu můžeme získané informace použít i v jiných oblastech a oborech.“ (Tomášková, 2015, s. 11)

Každé dítě potřebuje jiné tempo a podporu pro výuku čtení. Pokud je dítě vedeno dobrým směrem a využívá vhodné metody, postupy, dokáže se naučit číst. Belešová (2017) v časopise Gramotnost říká, že pregramotnost a vzdělávání vystihují obtížnost čtení a psaní u dětí předškolního věku. „Naučit žiakov čítať a písať nie je jednoduché, obzvlášť, keď existujú viaceré spôsoby, ako to budúcim čitateľom a pisateľom sprostredkovať. Pri čítaní sa akcent kladie najmä na porozumenie textu, pri písaní najmä na správne držanie tela a úchop písacej potreby.“ (Belešová, 2017, s. 15)

2 ETAPY VÝVOJE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Homolová (2009) ve svém díle uvádí, že etapy vývoje čtenářské gramotnosti se rozdělují podle periodizace Příhody na dvě etapy. První etapou procházejí děti mladší (do 3 let) a druhou starší (3–6 let).

V první etapě se dítě seznamuje s knihou, obrázky a snaží se porozumět čtenému. V druhé etapě se dítě začíná seznamovat s písmeny a textem.

„V širokém smyslu slova se jako předškolní věk označuje celé období od narození až do vstupu do školy. Takové široké pojetí má svůj praktický význam při plánování sociálních a výchovných opatřeních před jejich povinnou školní docházkou.“ (Langmeier & Krejčířová, 2006, s. 87)

2.1 Předčtenářské období

Už od raného období bývá dítě v přímém kontaktu s textem či obrázkovou knihou. Jednoleté dítě má schopnost porozumět a vnímat mluvené slovo. Pokouší se napodobovat mluvená slova dospělých osob a opakovat je. Je schopné vnímat krátké příběhy, prohlížet si obrázky v knihách. V tomto období je seznamováno i s okolím, kde se snaží pochopit a porozumět různým symbolům a textům (Tomášková, 2015).

Za těchto okolností se začíná vytvářet první pregramotnost. Ve dvou letech věku je dítě schopné vnímat krátké pohádkové příběhy, začíná se více rozvíjet paměť. Rozvíjí se slovní zásoba a zlepšují se vyjadřovací prostředky. Také se seznamuje s říkankami a básničkami, které by měly být spíše rytmické, krátké, dějové a s pohybem. Dítě ve třech letech zakončí svou první etapu, ve které se naučilo pohybovat, chodit a seznámilo se s pregramotností. Postupně se u něj zdokonaluje řeč, dítě má větší růst poznatků o sobě a okolí. Používá jak verbální, tak neverbální komunikaci. „Od tří let u nás dítě navštěvuje mateřskou školu a tento institucionální mezník není náhodný – tři roky jsou jakýmsi výrazným předělem v životě dítěte, projevujícím se především rozvinutým vědomím vlastního já v interakci s ostatními lidmi, pokračujícím přechodem od senzomotorických činností k ucelenějším myšlenkovým procesům, rozvojem představ, fantazie, větší vstřípivosti paměti a trvalejším uchováním

poznaného předmětu nebo jevu v paměti, schopností chápat příčinnost jednoduchých jevů a mnohostranným obohacením všímavosti.“ (Chaloupka, 1982)

Velký podíl na rozvoji dítěte mají rodiče, kteří jsou důležitou součástí jeho vztahu ke knihám. Rodiče, kteří svým dětem aktivně ukazují, že knihy jsou součástí jejich života, mají i velký vliv na rozvoj dítěte v tomto období. „Tříleté dítě již dovede poslouchat i delší pohádky a vyžadují, aby se jim předčítalo a vyprávělo o obrázcích.“ (Vášová, 1995, s. 121)

Proto se děti, kterým se rodiče v tomto směru věnují, více zajímají o pohádky a příběhy. Jedinec se v knihách snaží hledat děj a jeho význam. Zdokonaluje se představivost a fantazie v pohádkách. V tomto věku je vhodné aplikovat ilustrované pohádky, kde se dítě lépe vžije do děje, který také lépe chápe (Tomášková, 2015).

Před nástupem do školy je třeba, aby bylo dítě zralé v přesně daných oblastech a aby mohlo být do školy přijato. Pozoruje se jeho tělesný vývoj, který vyhodnocuje lékař, kognitivní a poznávací dovednosti, kdy se klade důraz na úroveň řečových a rozumových schopností, jako je myšlení, představivost, řeč, orientace v prostoru či čase (Vágnerová, 2000).

2.2 Čtenářské období

Čtenářské období se zahajuje s prvním nástupem do školní docházky. Školní docházka je pro dítě i rodiče obrovskou událostí, se kterou se musí vyrovnat celá rodina. Končí období, kdy si dítě hraje a nemá žádné starosti. Dítě se dostává do role žáka, kde se mu musí věnovat nejen rodina, ale musí mít i jistou úroveň sebevzdělávání. „Když je dítěti šest let, znamená to zásadní změny v jeho způsobu života, vstup do zcela nové životní etapy, kladoucí nové požadavky a zároveň přinášející nové podněty ve stále se rozšiřujícím okruhu sociálních vazeb, prostřední domova i prostředí dítěti do té doby neznámém, které bude pro ně na mnoho let prostředním v osobním i společenském smyslu velmi důležitým – v prostředí škol.“ (Chaloupka, 1982, s. 68)

Důraz je kladen na motivaci k učení, sledováno je, zda má dítě zájem o čtení. Poslední důležitou oblastí je emoční a sociální zralost, kde se pozoruje, jak dítě zvládá své emoce a jeho spolupráce s ostatními. „Pro vstup do školy vůbec není důležité, aby dítě

znalo číslice, sčítalo a odčítalo nebo znalo jednotlivá písmena, ale je důležité, aby mělo všechny předpoklady.“ (Tomášková, 2015, s. 113)

Dítě v předškolním věku by mělo zvládnout určité činnosti, které jsou předpokladem pro čtenářskou gramotnost. Dítě by mělo být schopné rozložit slova na slabiky a určit jejich počet, umět pracovat s pracovním listem a orientovat se podle návodu či pokynů, poznat správnou či nesprávnou hlásku ve slově. Mělo by dokázat nakreslit lidskou postavu a rytmizovat text s grafickým obrazem (Tomášková, 2015).

Důležitá je i sluchová a zraková analýza a syntéza. Pokud dítě zvládne tyto činnosti, splnilo všechny předpoklady pro nástup do školy. V tomto období se může dítě začínat pomalu seznamovat se čtením, psaním písmen a dochází k osvojení nových zkušeností a dovedností. Ze začátku si dítě osvojuje techniku čtení, později se snaží porozumět tomu, co čte. V těchto začátcích jedinec potřebuje ještě stále předčítání dospělého, protože ještě nerozumí příběhu v textu. Dobrou volbou je společné čtení s rodiči, což pozitivně posiluje vzájemné vztahy v rodině, také se rozvíjí slovní zásoba.

„Významným rysem četby školáka je možnost identifikace s literární postavou a možnost vytvoření imaginárního světa, do kterého mohou zasadit své problémy a přání. Dítě hledá svůj vzor a snaží se napodobovat jeho chování, může docházet k tzv. fantazijní lži, dítě děj transportuje do vlastního života.“ (Vášová, 1986, s. 46)

V tomto období se dítě snaží vytvořit prostřednictvím školy návyk ke čtení. Samotná četba umožňuje dítěti obohacovat slovní zásobu, rozvíjí myšlení či fantazii. Jedinec pomalu přestává být závislý na druhé osobě, která mu předčítala text.

3 FAKTORY PODÍLEJÍCÍ SE NA ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI

Vzájemná spolupráce rodičů a učitelů je podstatnou součástí vzdělávání dítěte v oblasti čtenářské pregramotnosti a měla by přispívat k naplňování jejích cílů (Tomášková, 2015). Každý z těchto faktorů má svůj podíl na vzdělávání a výchově dítěte. Ovšem oba faktory, které se podílejí na čtenářské pregramotnosti, mají odlišné role. Čapek (2013) v knize Učitel a rodič tvrdí: „Učitelé a rodiče mají odlišné role a odpovědnost ve výchově dětí. Existuje mezi nimi sociální a fyzická distance, jejich přímé kontakty jsou omezené a odehrávají se jen v předepsané době.“ (Čapek, 2013, s. 13)

Škola by měla jednat s rodičem jako s partnerem při vzdělávání dítěte. Mateřská škola ve spolupráci s rodinou jsou dobrým předpokladem, jak dítě připravit na školní život bez komplikací.

3.1 Rodina

Rodina je základní součástí výchovy a vzdělávání dítěte. Je to vzor, podle kterého si dítě vytváří vlastní obrázek o tom, jak se má ve společnosti chovat. Dítě tráví s rodinou nejvíce času. Čím více se bude rodič podílet na rozvoji a vzdělávání dítěte, tím lépe na tom dítě bude. Dítě se s knihou setkává ve velmi brzkém věku. Než nastoupí do mateřské školy, seznámení s knihou probíhá prostřednictvím rodiče, který dítěti předčítá, pouští mu pohádky na televizi. „Rodina představuje významné sociální a výchovné prostředí pro vývoj a rozvoj dítěte.“ (Mertin & Gillnerová, 2010, s. 183)

Je důležité na dítě mluvit, věnovat mu čas a snažit se pomalu rozvíjet jeho schopnosti, protože tam, kde je harmonický rozvoj, je také velká úspěšnost ve zvládnutí čtení. To, co si dítě v tomto věku prožije, jak na něj budou rodiče působit a jak se budou chovat, má obrovský vliv na to, jak se bude vyvíjet jeho život a další rozvoj v čtenářské pregramotnosti. Iva Tomášková v knize Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost tvrdí, že dítě do věku tří let si utváří vlastní osobnost až do 70 %, proto tuto část života u dítěte nelze podcenit (Tomášková, 2015, s. 13).

Dítě potřebuje ke svému vývoji pocity lásky, pozitivní energie, klidné prostředí bez stresu. Potřebuje cítit, že ho rodina miluje a bere jej takové, jaké je.

Aby se u dítěte správně rozvíjela čtenářská pregramotnost, je vhodné, aby se rodina dítěti věnovala i prostřednictvím různých her, při kterých se rozvíjí řeč. „Dítě potřebuje, aby matka věnovala dostatek času, tedy tolik času, kolik si dítě samo žádá, spoustu prostoru pro jeho motorický rozvoj i prostor pro rozvoj řeči.“ (Tomášková, 2015, s. 15)

Pro rozvoj řeči, ale i rozumových schopností dětí lze využít dětské časopisy nebo stolní hry. Velký vliv má komunikace mezi rodičem a dítětem. Tématy povídání mohou být každodenní prožitky a události, nové zážitky z mateřské školy, nově získané dovednosti, ale i aktuální potřeby. Tyto činnosti jsou dobrým činitelem také pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (Tomášková, 2015).

Aby byl rozvoj ještě kvalitnější, je důležité, aby rodina spolupracovala s mateřskou školou. Je vhodné, aby se rodiče pravidelně informovali o činnostech v mateřské škole, o aktivitě dítěte, jeho zapojení do společné práce. Zároveň je nezbytné, aby i učitelky dávaly zpětnou vazbu rodičům. Pokud zpozorují u dítěte nějakou nesrovnalost nebo problém ve vzdělání či výchově, je třeba, aby byli rodiče ihned informováni a společně hledali řešení.

„V předškolním období působí na dítě společně s mateřskou školou také jeho rodina, neboť řady cílů předškolního vzdělávání dítě dosahuje právě prostřednictvím spolupráce mezi nimi.“ (Koželuhová & Wildová, 2021, s. 3)

3.2 Mateřská škola

Instituce, která má na dítě velký vliv. Ovšem nemá tak velký vliv na život dítěte jako rodina. Mateřská škola se snaží dítě připravit jak na budoucí školní život, tak i na život jako takový. Nejtěžším obdobím pro dítě v mateřské škole je období tří let, kdy začíná odloučení od matky, strach z neznámého. Toto období je náročné i pro matku. Kořátková (2014) tvrdí, že každé dítě je v předškolním věku provázáno se svými nejbližšími a oni s ním, což při vstupu do mateřské školy může být pro dítě náročné.

Mateřská škola je v oblasti rozvoje čtenářské pregramotnosti velmi důležitá. Snaží se u dítěte rozvíjet schopnosti, vědomosti, paměť, koncentraci, pozornost nebo i soustředěnost. Dítě připravuje na to, aby zvládlo samo prvopočáteční problémy, snažilo se samo plynule číst, mělo kladný vztah ke knihám a umělo využít získané

poznatky, vědomosti či dovednosti. Nejlepším způsobem, jak rozvíjet u dítěte čtenářskou pregramotnost, je dobrý přístup ke knihám a správně zvolené didaktické pomůcky. „Mateřská škola by měla zajistit čtenářsky podnětné prostředí, aby správným směrem rozvíjela budoucího čtenáře kladným vztahem ke knihám a čtení. Ve své činnosti by měla postupovat tak, aby dítě harmonicky rozvíjela a připravovala na vstup do školy.“ (Tomášková, 2015, s. 20)

Pro budování kladného přístupu dětí ke knihám může sloužit v mateřské škole knihovnička, kde si mohou děti kdykoliv půjčit knihu a prohlížet si její obsah. V knihovně by měly být zastoupeny různé knižní žánry: encyklopedie, pohádky, lepoprela, vhodné jsou i dětské časopisy. Důležité je, aby dítě mělo ideální přístup ke knize a také mělo prostor o knihách diskutovat, vyjádřit, co se mu líbí v příběhu či knize a proč si danou knihu vybralo (Tomášková, 2015).

K vytváření pozitivního vztahu ke knihám slouží v mateřské škole čtení při odpočinku dětí. Tato činnost přináší dětem radost ze čtení, aktivizuje se jejich představivost a fantazie. Rozvíjí se i sluchová paměť. I když je tato činnost jednou z několika vhodných způsobů, jak podpořit čtenářskou pregramotnost, bohužel tato činnost pro rozvoj dítěte nestačí. Při odpočinku některé děti dříve usnou, a proto neslyší celý příběh. Nejsou přímými čtenáři a nemohou se zapojit do činnosti, takže pokud nerozumí něčemu v příběhu, málokdy mají při odpočinku možnost vysvětlení. Proto je důležité rozvíjet čtenářskou pregramotnost i při jiných činnostech. Iva Tomášková ve své knize píše, že při všech činnostech, které rozvíjejí čtenářskou pregramotnost musíme respektovat věk dětí, individuální přístup a využívat vhodné metody, formy či postupy (Tomášková, 2015).

Mateřská škola by měla se snažit rodinu zapojovat i do různých projektů a společných akcí.

4 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ČTENÁŘSKÉ PREGRAMOTNOSTI V KURIKULÁRNÍM DOKUMENTU

4.1 Čtenářská pregramotnost v kontextu s RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je důležitý kurikulární dokument, který je podstatnou součástí chodu mateřské školy a vzdělávání dětí. Vyskytují se v něm hlavní požadavky, podmínky i pravidla pro vzdělávání dětí v předškolním věku. Činnosti, které vyplývají z RVP PV, vedou k rozvoji a vzdělávání dítěte. Tyto činnosti probíhají v pozitivním prostředí mateřské školy, jež se snaží učitelé vytvářet. Hlavním cílem pedagoga je, aby dítě na konci předškolní docházky bylo samostatné a připravené na další etapu svého školního života. RVP PV má pět vzdělávacích oblastí. S čtenářskou pregramotností je nejvíce spojovaná oblast Dítě a jeho psychika (MŠMT, 2021).

V tomto dokumentu se objevuje čtenářská pregramotnost pro vzdělávání dětí v předškolním věku s RVP PV jen okrajově. Není zde vysvětlen pojem čtenářská pregramotnost či čtenářská gramotnost ani popsán ani jeho význam. V dokumentu se hovoří o pěti klíčových kompetencích, které by mělo dítě zvládnout na konci předškolního období. Rozvojem čtenářské pregramotnosti se nejvíce zabývá RVP PV v komunikativní kompetenci. Tato kompetence se zabývá řečí dítěte, slovní zásobou a pocity dítěte (MŠMT, 2021).

Dokument také obsahuje vzdělávací obsah a dílčí cíle, ale tyto se o čtenářské pregramotnosti nezmiňují.

Vzdělávací oblast „Dítě a jeho psychika“ má tři podoblasti, z nichž je pro čtenářskou pregramotnost důležitá oblast „jazyk a řeč“, která je v RVP PV popsána takto: „Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování).“ (MŠMT, 2021, s. 17)

Dítě se snaží osvojit poznatky, které získává ze čtení, psaní a komunikace. Snahou je rozvoj dítěte po stránce verbální či neverbální komunikace. Do verbální a neverbální komunikace spadají činnosti, jako jsou hudební, dramatické či výtvarné nebo

pohybové. Také jsou zde popsány dílčí vzdělávací cíle. U dílčích vzdělávacích cílů se učitel snaží zaměřit na rozvíjení jemné a hrubé motoriky, koordinace těla nebo smyslového vnímání dítěte.

5 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU DÍTĚTE

Předškolní věk je považován za období učení a rozvoje intelektu u dítěte. Rozvíjí se duševní i fyzická stránka dítěte. Předškolní věk trvá od tří do šesti let věku dítěte. Do charakteristiky období předškolního věku dítěte spadá orientace v prostoru, rozvoj představivosti a fantazie, paměti, zrakového i sluchového vnímání, rozvíjení řeči a komunikace, motoriky a grafomotoriky.

5.1 Rozvoj myšlení

Samotné myšlení jako takové umožňuje člověku plánovat či předvídat činnosti, orientovat se v určitých situacích, zkvalitňuje život (Tomášková, 2015).

První myšlení se u dítěte projevuje v předřečovém myšlení, kdy dítě vnímá a dokáže poznat, že jednotlivé věci mají svůj účel nebo symbol. I když řeč není stále vyvinutá, dítě ví, že se jí lžící nebo že oblečení patří na jednotlivé části těla. Postupem času se rozvíjí řeč a s rozvojem řeči se zdokonaluje myšlení. Díky rozvoji myšlení dítě lépe chápe souvislosti a situace, ve kterých se vyskytuje. Prostřednictvím myšlení dokáže dítě třídit obrázky, pojmy či představy. Do této části lze začlenit i analýzu a syntézu, jež jsou nezbytné pro nácvik čtení. Tomášková ve své knize vysvětluje pojem analýza a syntéza, kdy analýza znamená rozklad celku na části. V souvislosti se čtením jedná o rozklad slova na slabiky a hlásky. Syntéza je podle Tomáškové sjednocení neboli skládání hlásek do slabik a slabiky do jednotlivých slov (Tomášková, 2015).

Učitelky mateřské školy by měly používat různé metody, aby dítě bylo vedeno k samostatnosti a na úkol, který má vyřešit, se dívalo z různých úhlů pohledu. V předškolním období dochází k intenzivnímu rozvoji myšlení, kdy se zvyšuje slovní zásoba dítěte. Dítě tak mluví v delších větách a plynuleji. Jeho smyslové vjemy jsou tak na lepší úrovni, proto se zajímá o dění kolem sebe a chce porozumět novým věcem, začíná se hodně ptát (Tomášková, 2015).

Z pohledu čtenářské pregramotnosti je důležité myšlení u jedince rozvíjet. Při vyprávění příběhu by mělo umět pokračovat v jeho ději, mělo by přemýšlet o situacích konkrétního děje a zároveň by mělo své myšlenky se situací porovnávat. Také by mělo

být schopné formovat svůj vlastní názor na příběh a aplikovat své získané dovednosti či znalosti ze čteného i do jiných situací.

5.2 Rozvoj fantazie a představivosti

Představa či fantazie je nejvíce viditelný vjem u dětí předškolního věku. Dítě má v mnohém rozsáhlejší představivost než dospělý jedinec. Malé dítě nemá tolik zkušeností a vědomostí, proto si mnoho věcí musí samo prostřednictvím fantazie domyslet. Při čtení textu bez zrakové opory z knihy se začne aktivizovat fantazie a představivost. Dítě si na základě čteného textu vytváří ve své mysli určitý obraz. Mělo by dokázat si přestavit, o čem se čte, jak vypadá hrdina nebo princezna z knihy. Pro rozvoj čtenářské gramotnosti hraje fantazie a představivost důležitou úlohu, protože dítě by mělo umět vyjádřit, jak příběh skončí, o čem pohádka bude. Neméně důležitý je rozvoj sluchové a zrakové percepce u dítěte. Vše, co vnímá, si tak dokáže přestavit, rozvíjí se kreativita. Kromě obrazové představivosti či fantazie může vzniknout i představa tepla, pohybu, bolesti, dotyku nebo chladu. „V psychickém životě dětí mají představy a jejich vybavování velmi důležitou úlohu. Rozvoj vnímání a pozorování je pro úroveň přestav rozhodující.“ (Tomášková, 2015, s. 79)

Čím má dítě přesnější vnímání, tím lepší představy může mít.

Podle Tomáškové bychom tak neměli zapomínat na rozvoj představivosti a fantazie a podporovat je různými aktivitami. Tomášková ve své knize popisuje aktivity, jako jsou spontánní hry, hry s námětem, pantomima, dokončení kresby představ, poslech hudby, pohádka a obrázek, hry s maňáskem (Tomášková, 2015).

5.3 Rozvoj paměti

Každý člověk prožil různé situace, které si pamatuje a které jej ovlivňují nebo je uplatňuje ve svém dalším životě. Bez paměti se nelze učit, číst, získávat nové dovednosti či zkušenosti. „Paměť je proces zapamatování, uchovávání a znovu vybavování psychických zážitků a motorických úkonů.“ (Tomášková, 2015, s. 87)

Proto je velmi důležité, aby dítě vyrůstalo v rodině, kde se objevuje klidné a pohodové prostředí. Vše, co dítě ve svém věku prožívá, si zaznamenává ve své paměti a určité

situace a zážitky se mohou znova v průběhu času znovu vybavit. Pokud by ale dítě vyrůstalo v prostředí, kde nejsou vhodné podmínky, může to mít pro něj negativní dopad. Dítě se může zhoršit v učení, mohou nastat problémy při socializaci s dospělými a problematické může být i celkové navazování kontaktů. „Na tomto místě je třeba zdůraznit atmosféru, v níž děti vyrůstají. Potřebují žít bez úzkosti a strachu, aby se mohly v klidu věnovat hrám a tím i učení.“ (Bäcker-Braun, 2014, s. 12)

Podle Tomáškové je nutné paměť trénovat již od útlého věku, protože čtení a celkové učení je na paměti a na vybavování postaveno. Rozvoj paměti u dětí a její kvalita mají vliv i na vytváření vztahu ke knihám, čtení a celkové čtenářské gramotnosti. K hlavním vlastnostem paměti patří i rychlost zapamatování a celková přesnost i rozsah (Tomášková, 2015).

Tomášková (2015, s. 88) ve svém díle popisuje tři fáze zapamatování:

1. Zapamatování – Čím více smysly vnímáme, tím jsou prožitky intenzivnější. Důležité jsou i emoce, které posilují paměť. Hlavním předmětem zapamatování jsou věci, které nás zajímají, jsou nám bližší, přístupnější.
2. Podržení v paměti a zapomínání – Zapamatované vjemy se časem naruší a nejsou již tak přesné, určité části vypadávají. Pevněji se v paměti udržuje obsah, který má silnější paměťovou stopu. Tempo zapomínání má individuální charakter.
3. Vybavení – Zaleží na opakování dříve prožitých zážitků a osvojených činností. Vybavení probíhá záměrně nebo mimovolně. Pokud chceme, aby děti neměly problém s vybavováním, je důležité, aby se cítily bezpečně.

Tyto fáze se objevují i při četbě pohádky, kdy pomocí návodných otázek si dítě vybavuje příběh. Pro práci s knihou a k zapamatování příběhu jsou vhodnější obrázkové knihy, kdy si dítě obrázků z knihy zapamatuje a zpětně si příběh lépe vybaví.

Langmeier a Krejčířová (2006) tvrdí, že kognitivní vývoj začíná od čtyř let, kdy se vývoj myšlení dostává z úrovně předpojmové do úrovně názorového myšlení. Dítě začíná lépe chápat jednotlivé pojmy a symboly.

6 POHÁDKA A DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

„Pohádka se má předčítat, o pohádce si má dítě s vyprávěčem povídat!“ (Lepilová, 2014, s. 7)

Od brzkého věku bývá právě vyprávění a čtení pohádky dobrou cestou k rozvoji fantazie, představivosti i podnětem k diskusi s dětmi nad příběhem pohádky.

6.1 Pohádka a její definice

Pohádka patří k nejstarším lidovým žánrům, je důležitá pro svět dětí. Její základ není ovlivněn určitým časem ani konkrétním prostorem. Zakládá si nejvíce na fantastickém příběhu vždy s cílem poučení. Dle Černouška je pohádka výtvořem slovesné kultury, je to jednotka, která žije vyprávěním a nasloucháním příběhu (Černoušek, 1990).

„Pohádka je umělecká slovesná myšlenka, o níž vypravěč i posluchač vědí, že není hodnověrnou věcnou zprávou o skutečnosti, nýbrž zábavným výmyslem, jehož odtažitost od reality je zdůrazněná nejen přímo vysloveným byla-nebylo, přítomnosti kouzel, zázraků, nadpřirozených bytostí nebo při přinejmenším až neuvěřitelné nadsázky, ale i zasazením děje do neurčité (většinou daleké) minulosti a svébytnou kompozicí.“ (Richter, 2004, s. 5)

Pohádka jako ústně či knihou předávaný příběh je v lidské kultuře pevně zakořeněná. Ať už se jedná o vyprávění rodičů dětem, naslouchání babičce nebo dědovi, kteří vyprávějí o pohádkách jejich rodičů nebo posezení například při skupinovém čtení. Pohádka se může od vypravěče k vypravěči měnit, buď v detailech, nebo má pozměněný děj, ale pokaždé je její význam stejný.

Samotná pohádka vznikla díky dávným vyprávěním různých příběhů, kde uplatňovaly různé představy, fantazie. V každé pohádce vždy vyhrává dobro nad zlem, objevují se kouzelné magické předměty. Podle Lepilové již od útlého dětství právě předčítání či vyprávění pohádky dětem je podnětem k rozvoji představivosti, fantazie a vnitřního dialogu pro rozmluvu dětí se světem textu pohádky (Lepilová, 2014).

V dnešní moderní době se děti více setkávají s pohádkami, které se objevují v televizi, počítači a dalších médiích. I když tento styl pohádky není špatný, nedá dítěti fyzicky

setkat se s hlasem čtenáře. Pohádka v dětech probouzí spoustu otázek a také odpovědí, jak by se měly v různých situacích zachovat. V životě dítěte má i důležitou roli z psychologického významu. Každé dítě má svou oblíbenou postavu, která je pro ně vzorem. Dokáže dítě motivovat, naslouchat mu a probudit zájem o čtení. Velká důležitost připadá konci pohádky. Pohádka by měla pro dítě mít vždy dobrý konec a dobro by mělo vyhrát nad zlem. Pro předškolní věk se za ideální pohádky považují pohádky zvířecí. Každé zvíře má svůj charakter a zobrazuje v lidském světě to nejdůležitější. K hlavním znakům pohádky patří láska, moudrost, zlo a dobro, zkušenosti, fantazie, názory postav a také konflikty.

„Pod název pohádka se zařazují literární texty, které vznikly na základě rozmanité palety starodávných vyprávění, vstřebávajících při své pouti světem rozličné bájně představy lidstva, nadčasové životní pravdy, zejména věčnou touhu po naplnění dobra a víru v kouzelnou moc slova.“ (Čenková et al., 2006, s. 107)

6.2 Význam pohádky

Pohádka dává dítěti radost, zábavu, poučení ale hlavně osobnostní růst. Díky pohádce získává dítě svou vlastní identitu. „Pohádky jsou jedinečným průvodcem po vývojové cestě psychiky od narození, přes období dospívání až ke konečnému hledání vlastní identity, neboť každá pohádka se dotýká jiných složek psychického vývoje.“ (Černoušek, 1990, s. 28)

Pohádka předává intuitivní povědomí o povaze dítěte a jeho budoucnosti podle toho, jak se bude v různých situacích chovat. Dalším význam pohádky spočívá v psychologickém a morálním vlivu na dítě, dále rozvíjí dětskou fantazii, pomáhá mu ujasnit si morální zásady a zlepšuje komunikaci mezi dětmi a světem dospělých.

„Dítě, které zapojuje svoji fantazii a imaginární přátelé, aby mu také pomohli vyřešit nějaký problém, pracuje na svém vlastním duševním zdraví. Takové dítě si dokáže uchovat běžný kontakt se skutečnými lidmi a realitou, ale zároveň se umí pohybovat ve svém fantazijním světě.“ (Homolová, 2009, s. 38)

Dítě je tak lépe připraveno lépe snášet negativní situace, jako je smutná nálada, frustrace v reálném světě, ale také dokáže lépe přijmout požadavky, které se v reálném

světě objevují. Streit (1992) ve svém díle vymezuje důležitost pohádek pro tvorbu vnitřního obrazného života dětí, které jsou dnes obklopeny velkým počtem sluchových a vizuálních vjemů jako například televizí, ale i ruchem měst, dopravy, osvětlených výloh a blikajících reklam. To jsou podněty, které dokážou v dítěti vytvářet stres a pohádky jsou pak obranou před těmito vjemy.

Hlavní význam pohádek lze spatřit v tom, že dělá dítě šťastným, rozvíjí jeho slovní zásobu, fantazii a myšlení. Má na dítě výchovný a vzdělávací vliv. Jedlička (2017) vysvětluje, jak dítě dokáže propojovat svůj vnitřní svět s realitou tím, že se dokáže vcítit do příběhu, který propojí s reálným světem. Pokud bude čtenář číst dítěti pohádky, rozvíjí nejen jeho slovní zásobu, ale i myšlení, fantazii, dítě bude lépe umět vyjádřit své prožitky.

6.3 Funkce pohádky

Hlavní funkcí pohádek je naplňování potřeb vývoje dětí a rozvoj elementárních schopností a dovedností, do kterých spadá řeč, myšlení. Pohádky rozvíjí citovou oblast, kdy dítě dokáže pocítit strach, smutek, štěstí a radost. Prožívá emoce společně s hlavní postavou či hrdinou v ději pohádky. „Pohádky, dobře vyprávěné a dobře pročitane již v dětství, připravují solidní základy pro pozdější stavbu celistvé, integrované osobnosti dospělého člověka.“ (Černoušek, 1990, s. 27)

Dětem tak pohádky dokáže odpovědět na otázky, které je zajímají. Richter (2004) ve své knize zmiňuje patnáct funkcí, které pohádka splňuje při rozvoji dítěte a co u něj rozvíjí. Pro tuto práci je aktuálních prvních pět, které jsou uvedeny níže.

Dle Richtera (2004) má pohádka funkci zábavnou, pohádka musí děti bavit a musí mít pro ně estetický zážitek. Další funkcí je funkce poznávací, konkrétně pak poznávání a upevňování vědomí o řádu světa. Důležitou funkcí je poznání hodnot, kdy se v každé pohádce vyskytují vždy dva druhy hodnot, tedy dobro a zlo. Tyto hodnoty znázorňují hlavní postavy pohádky. Psychosociální funkce je důležitá k pochopení mezilidských vztahů, kdy je vzorem pro prožívání těchto vztahů v harmonii a klidu. Mravní výchova pomáhá dětem uvědomit si, že dobro vždy vyhrává nad zlem. Zlo je potrestáno.

Další funkce, které Richter (2004) uvádí, jsou: vytváření a upevňování ideálů, identifikační vzory, sociální cítění a citové prožívání, estetický prožitek, jazykový rozvoj, psychoterapeutická funkce. Tyto funkce se navzájem doplňují a navazují na sebe. Pohádka dítěti pomáhá posílit důvěru, překonat obavy a strachy, a napomáhá tyto negativní pocity ventilovat.

7 TYPOLOGIE POHÁDEK

Existuje velký počet typů pohádek, které mají své hlavní charakteristické rysy, autorské postupy, motivy aj. Mezi nejznámější pohádky v mateřské škole patří pohádky lidové, autorské, zvířecí atd. „Literární pohádka se rozvětvila do mnoha odstínů: výchozím bodem tohoto vývoje byly literární adaptace pohádky folklorní a na konci této cesty stojí moderní, umělé autorské pohádky civilní, ze současnosti. Všechny tyto různorodé formy mají společný jmenovatel: jejich základem je fantastika.“ (Nachtneblová, 2007, s. 27)

7.1 Lidová pohádka

Jedná se o pohádku, která nemá svého autora, ale má své sběratele, kteří příběhy zaznamenávali na papír. Povědomí příběhu se předávalo z ústního vyprávění mezi národy. Do lidových pohádek se lidé snažili dávat své zkušenosti ze života, vědomosti nebo popisovali zemi či krajinu, ve které žili. „Když mluvíme o lidové písni nebo lidové pohádce, pověsti a lidovém přísloví, máme na mysli to, že tyto projevy žily a žijí mezi lidem, že se zpívaly nebo vyprávěly mezi lidmi na venkově a ve městech.“ (Sirovátko, 1998, s. 15)

Kdysi byla lidová pohádka definována jako báčorka. Vystupují zde postavy, které se nemění a mají svou danou roli. Text je psán tak, aby děti dokázaly porozumět čtenému. Věty v textu jsou krátké, srozumitelné. Mezi autory, kteří se inspirovali lidovou pohádkou, patří například Božena Němcová, Karel Jaromír Erben nebo Bratři Grimmové. „Lidová pohádka je součástí literární historie národního i světového písemnictví a je předmětem folkloristického bádání (o původu a genezi pohádek).“ (Čenková et al., 2006, s. 108)

7.2 Autorská pohádka

Autorská pohádka se opírá o pohádku lidovou, z které čerpá. V autorské pohádce zůstává zachována lidová tradice a principy, které má. Je zde umělý příběh s vyskytujícími se pohádkovými rysy. Vyskytuje se zde velké množství magických prvků. „Definovat autorskou pohádku je zdánlivě velice snadné. Jedná se o umělý

příběh s pohádkovými rysy – nejčastěji kouzelnými prvky-určený zpravidla dětem.“ (Čenková et al., 2006, s. 127)

Autorská pohádka má prvky shodné s romantismem, objevují se zde i problémy tohoto období. Obsahuje tragický konec hlavní postavy, vztah k zemi, vlastenectví. Dle Čenkové je autorská pohádka žánrem, kde se objevil o zvýšený zájem o folklor, počátky jejího vývoje se pojí s romantismem (Čenková et al., 2006).

Prvním považovaným autorem autorské pohádky je Hans Christian Andersen, který čerpal z lidové slovesnosti, svých zážitků a všímal si okolí a problémů aktuálního světa v době, ve které žil.

7.3 Zvířecí pohádka

„Zvířecí pohádky jsou příbuznými bajek, které skutečných či smyšlených vlastností zvířat používají k alegorii, ilustrující určité poučení. Na rozdíl od nich zvířecím pohádkám nejde o ilustraci poučení, moralitu, nýbrž o zábavnost samotného příběh, jenž vychází z vlastností, které člověk zvířatům přisuzuje.“ (Richter, 2004, s. 18)

Skoro v každé zvířecí pohádce má zvíře určité charakteristické rysy člověka, které mají dítěti předat nějaké ponaučení. Ukázat mu, jak se správně chovat, a donutit ho přemýšlet, jak by se v situaci postavy zvířete zachovaly samy. Existuje spousta zvířat, které mají daný pevný charakter. Chytrá liška, chamtivý kohout, hodná kočička, zlý vlk. Zvířecí pohádka je považována za vtipnou. Obsahuje méně postav a zvířecích pohádek je nejméně. Dle Richtera (2004) je ve zvířecích pohádkách hojně používaná groteskní nadsázka či paralela.

PRAKTICKÁ ČÁST S NÁMĚTY

8 METODOLOGIE

8.1 Výzkumné téma

Tématem práce je rozvoj čtenářské pregramotnosti v mateřské škole prostřednictvím pohádky ve spolupráci s rodinou.

Cílem práce je zjistit, jakým způsobem lze rozvíjet čtenářskou pregramotnost za pomoci pohádky, jak lze do tohoto rozvoji zapojit rodinu dítěte.

Dílčím cílem bylo zpracovat činnosti k dané pohádce, které rozvíjí čtenářskou pregramotnost. Tyto činnosti byly realizovány v mateřské škole.

Dalším cílem výzkumu bylo pomocí dotazníku zjistit, jak rozvíjí čtenářskou pregramotnost rodiče s dětmi doma.

8.2 Evaluační otázky

1. Jak probíhala realizace činností v mateřské škole?
2. Které činnosti byly pro děti a rodiče zajímavé?
3. Jak se vyvíjel vztah dětí k činnostem s knihami?

8.3 Metodika

Výzkum probíhal pozorováním, které bylo přímé, krátkodobé a zúčastněné. „Pozorování je založeno na sledování a následné analýze jevů, které lze vnímat smysly.“ (Skutil et al., 2011, s. 101)

Byl zde využit strukturovaný rozhovor s dětmi, kde byly otázky pokládány během realizace činností. V průběhu hodnocení probíhala evaluace, analýza produktů nebo edukačních materiálů. Při hodnocení byl využit dotazník, který vyhodnocoval průběh realizace činností a práci rodičů s dětmi doma. „Dotazník je psaný soubor otázek. V rámci vyplňování dotazníků respondent čte otázky, interpretuje jejich význam a následně na ně odpovídá.“ (Kumar, 2005 in Skutil et al., 2011, s. 80)

8.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Do realizace byly zapojeny děti v rozmezí čtyři až pět let navštěvující mateřskou školu. Dalším výzkumným souborem byli rodiče dětí, kteří byli do projektu zapojeni. Celý týden probíhal za spolupráce celé třídy a rodičů dětí. Činnosti byly realizovány ve třídě, kterou navštěvovalo 13 chlapců a 9 dívek, z toho 5 dívkám a 4 chlapcům nebylo ještě pět let. Ostatní děti dosáhly pěti let věku. Třída byla heterogamní. Při činnostech bylo pracováno s celou třídou. Do činnosti se zapojilo 25 rodičů.

9 REFLEXE REALIZACE

Celý týden byl provázen knihou „Nový domek pro myšku“ od Petra Horáčka. Na každý den byly připraveny činnosti rozvíjející čtenářskou pregramotnost a tyto byly i realizovány. Rodiče byli s projektem seznámeni a byla jim k dispozici kniha, aby mohli pracovat s dětmi doma. Realizace činností ve spolupráci s rodiči byla úspěšná. Rodiče k činnostem přistupovali poctivě a zodpovědně. Každý den byly děti seznámeny s činnostmi, které byly realizovány v mateřské škole. Následně byli seznámeni jak rodiče, tak i děti s činnostmi, které jim byly zadány na vypracování na doma. Všechny činnosti rodiče s dětmi přinesli do mateřské školy, kde proběhla reflexe. Činnosti byly evaluovány prostřednictvím smajlíků. Na závěr rodiče obdrželi dotazník pro zhodnocení činností a z důvodu zpětné vazby.

9.1 Nový domek pro myšku

PONDĚLÍ

První den proběhlo seznámení s knihou a představení celého projektu. Děti byly seznámeny před čtením pohádky s názvem knihy. Před samotným čtením byly položeny dětem otázky pro lepší „vtažení“ do děje.

Motivace

Tento týden si budeme povídat o pohádkách.

Čte vám maminka nebo tatínek pohádky?

Jakou pohádku máte nejraději?

Já jsem si pro vás připravila taky jednu pohádku. Jmenuje se Nový domek pro myšku.

Zná někdo tuto pohádku?

O čem si myslíte, že by příběh mohl být?

Z čeho je kniha vyrobená? Co na ní vidíš?

Jak se chováme ke knihám?

Maté doma také pohádkové knihy? Jaké?

Tak víte, co? Já vám tu pohádku přečtu.

Obrázek 1: Čtení pohádky dětem

Zdroj: vlastní

Po přečtení každé strany byly zároveň dětem představeny obrázky k danému textu z důvodu zvýšení pozornosti, motivace a lepšího „vtažení“ do děje. Po dočtení pohádky byly opět položeny otázky.

Obrázek 2: Ukazování obrázků v knize při čtení

Zdroj: vlastní

Líbila se vám pohádka?

O čem příběh byl?

Kdybychom mohli příběh změnit, co byste udělali jinak? Jaký by měl příběh konec?

Po rozhovoru byly připraveny velké obrázky z knihy, které děti společně pokládaly podle dějové posloupnosti.

Obrázek 3: Skládání dějové posloupnosti

Zdroj: vlastní

Ke konci řízené činnosti byly děti seznámeny s činností, kterou měly realizovat s rodiči doma. Každé dítě dostalo malé vytištěné obrázky z knihy, které musely s rodiči rozstříhat a společně složit podle děje.

Obrázek 4: Činnost vytvořená z domova

Zdroj: vlastní; Horáček (2012)

Zhodnocení činnosti

Otázky pro děti

Líbila se vám činnost?

12 dětí ukázalo palec nahoru – činnost líbila.

8 dětí dalo ruce od sebe – líbila se pouze trochu.

2 děti ukázaly palec dolů – činnost se nelíbila.

Co se vám na činnostech líbilo/nelíbilo?

Pozitivní hodnocení dětí bylo směřováno na obrázky při práci, které byly barevné a veliké. Dětem se líbil i příběh z knihy, který zaujatě poslouchaly. Negativní hodnocení dvou dětí bylo směřováno na náročnost dějové posloupnosti, která byla pro ně těžší.

Jak se vám podařil/nepodařil úkol doma?

17 dětem se se úkol podařil, úkol byl ve spolupráci s rodinou a zdál se dětem jednoduchý.

3 dětem se úkol nepodařil. Při rozhovoru děti uvedly, že byl úkol pro ně těžký.

2 děti následující den činnost nepřinesly, ale přesto se snažily další den činnost vypracovat.

Evaluační otázky

Jaký je celkový dojem z činnosti?

Činnost odpovídala věku dětí. Děti reagovaly na seznámení s knihou pozitivně a se zájmem. Děti činnost bavila, dokázala je zaujmout.

Jak fungovala motivace, realizace a metody práce?

K motivaci bylo zvoleno seznámení s knihou, kdy byla kniha představena, prostřednictvím otázek byly děti motivované k lepší pozornosti. Děti reagovaly na otázky a zapojily se do činnosti s nadšením. Během četby byly ukázány obrázky, které si děti měly prohlédnout a zapamatovat pro další činnost. Děti pozorně sledovaly obrázky a poslouchaly příběh pohádky. Po čtení knihy společně zopakovaly příběh, kdy děti dobře reagovaly na otázky, dokázaly odpovědět. Skládání děje příběhu prostřednictvím obrázků se dětem líbilo a překvapivá byla aktivita dětí při skládání obrázků. Z důvodu většího počtu dětí byla realizace a motivace občas trochu náročnější. Po konci činnosti byla položena dětem otázka, zda se jim pohádka líbila a co se jim na činnosti líbilo nejvíc. Děti hromadně odpověděly, že se jim líbila pohádka i obrázky.

Zvládly děti činnosti, které jim byly zadány?

Děti reagovaly na činnost pozitivně. Činnosti, které byly zadány v mateřské škole a domů byly přijaty dobře. Při rozhovoru s rodiči proběhla zpětná vazba, kde mi bylo řečeno, že se děti na činnost domů těší.

Jak rodiče reagovali na činnosti?

Rodiče reagovali spíše pozitivně, ujali se činnosti s motivací a s chutí. Zaujala je činnost, kde měly děti s rodiči poskládat příběh podle dějové posloupnosti. Při předávání hotové činnosti byl proveden rozhovor s matkou dítěte. Z rozhovoru vyplynulo, že maminka je překvapená, jak umí hezky její klouček stříhat.

Vzdělávací cíle: Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnost, vytváření pojmů, mluvený projev, vyjadřování). Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu (MŠMT, 2021).

Očekávané výstupy: Dítě se umí k příběhu vyjadřovat samostatně. Dítě dokáže smysluplně vyjádřit své myšlenky a pocity při čtení pohádky. Dítě dokáže vést rozhovor, kde naslouchá druhým a pokud něčemu nerozumí, ptá se, sleduje předčítajícího a příběh pohádky. Dítě zvládne dokončit slovně příběh i porozumět slyšenému. Dítě umí sledovat předčítaný příběh a vyprávět pohádku (MŠMT, 2021).

Rizika: Při malé příležitosti k samotnému řečovému projevu je rizikem slabá motivace při komunikaci v řízené činnosti s pohádkou (MŠMT, 2021).

ÚTERÝ

V úterý ráno děti přinesly úkol, který s rodiči plnily. Na činnost rodiče pozitivně reagovali a všimli si u svých dětí pozitiv i negativ, které při předávání konzultovali.

Další činností byla báseň s pohybem a výroba knihy. Děti měly za úkol rozstříhat obrázky zvířátek z knihy, nalepit je podle pořadí a obrázky vybarvit podle své volby. Co nestihly v mateřské škole, dokončily doma s rodiči.

Motivace

„Včera jsme se seznámili s pohádkou. Také jste ode mě dostali práci domů. Tak se společně podíváme na vaši práci a poté vám řeknu, jakou činnost jsem si dnes připravila.“

Obrázek 5: Ukázka činnosti z domu dětem

Zdroj: vlastní

O čem pohádka byla?

Máte doma nějaké zvířátko? Jaké?

Z čeho je vyrobená kniha?

„Připravila jsem si pro vás jedno překvapení. My si knížku, kterou vidíte, společně všichni vyrobíme. A co nestihneme ve školce, to si vezmete domů. Společně s rodiči knížku dopracujete.“

Obrázek 6: Výroba knihy s dětmi

Zdroj: vlastní

Po motivaci pět dětí u stolečku společně vyrábělo knihu a děti musely přemýšlet nad příběhem, jak následovala zvířátka po sobě.

Obrázek 7: Kresba zvířátek dětmi

Poznámka: Zde pracovaly děti u stolečku.

Zdroj: vlastní

Obrázek 8: Spolupráce s rodinou

Poznámka: Spolupráce dětí s rodiči.

Zdroj: vlastní

Zhodnocení činnosti

Otázky pro děti

Líbila se vám činnost?

15 dětí ukázalo palec nahoru – činnost se líbila.

4 děti daly ruce od sebe – činnost se líbila jen trochu.

3 děti daly palec dolů – činnost se nelíbila.

Co se vám na činnostech líbilo/nelíbilo?

Děti pozitivně hodnotily zopakování příběhu pohádky a následnou realizaci knihy, kterou si vyráběly. Při výrobě knihy byla položena otázka, co se jim na výtvoru knihy nejvíc líbí. Děti odpověděly, že si vyrábí knihu, která bude pouze jejich, a také pozitivně reagovaly na nakreslené obrázky, které si lepily do knihy. Negativně byla hodnocena náročnost výroby u jedinců, kde bylo potřeba většího individuálního přístupu.

Jak se vám podařil/nepodařil úkol doma?

Většina dětí se snažila pracovat s rodiči doma, kde vybarvovaly knihu dle své volby či podle pohádkové předlohy. Pět dětí knihu nepřineslo a tři děti ji nezvládly dokreslit celou, tudíž si ji mohly vybarvit v mateřské škole u stolečku.

Evaluační otázky

Jaký je celkový dojem z činnosti?

Překvapením byla celkově pozitivní reakce dětí na výrobu pohádkové knihy. Zároveň lze pozitivně hodnotit zpětnou vazbu rodičů na činnost doma. Rodiče reagovali pozitivně ve smyslu, že je překvapila reakce dítěte na činnost doma. Pro některé děti byla činnost náročnější kvůli obsáhlosti úkolu.

Jak fungovala motivace, realizace a metody práce?

Motivace a realizace se podařila. Děti byly zaujaté činností. Při realizaci, kdy děti vyráběly knihu u stolečku, se podařilo docílit vytvoření knihy se všemi dětmi. Náročné bylo vysvětlování postupu výroby knihy u stolu, kde děti musely vystříhnout obrázky a podle děje je do knihy nalepit. Některé děti měly oslabenou jemnou motoriku při práci s nůžkami, a proto tato činnost byla náročnější, jelikož byl potřeba větší individuální přístup.

Zvládly děti činnosti, které byly zadány?

Činnost, která byla zadána, lze hodnotit spíše kladně. Děti byly dobře motivované a tak činnost prováděly s chutí. U několika jedinců proběhla větší dopomoc s výrobou knihy, bylo třeba opětovné vysvětlení postupu nebo zopakování děje.

Jak rodiče reagovali na činnosti?

Rodiče reagovali kladně. Při konzultaci s třemi rodiči bylo sděleno, že jejich děti chtěly pracovat samostatně, anebo se do činnosti zapojila celá rodina. U rozhovoru s jednou maminkou bylo sděleno, že se jí činnosti líbí z důvodu společného trávení času.

Vzdělávací cíle: Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti. Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností. Prohlížení a „čtení“ knížek.

Očekávané výstupy: Dítě dokáže zvládat jemnou motoriku při manipulaci s nůžkami, pastelkami. Umí postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí, které jsou zadány při výrobě pohádkové knihy.

Rizika: Při nedostatečném množství času a špatném individuálním přístupu hrozí, že dítě bude ve stresu při výrobě pohádkové knihy (MŠMT, 2021).

STŘEDA

Ve středu ráno děti přinesly vlastní knížku, kterou si měly vypracovat doma s rodiči. Knihy, které děti vypracovaly, si všichni společně prohlédli. Prostřednictvím smajlíka byla provedena zpětná vazba od rodičů na činnost. Následně proběhla motivace, která byla směřována na vlastní písničku o myšce. Písnička souvisela s příběhem knihy. Po motivaci a seznámení s písničkou byly děti informovány o další činnosti na doma. Tentokrát každý dostal křížovku, kterou musel s rodiči vyplnit. Tajenka opět souvisela s pohádkou.

Obrázek 9: Ukázka vyrobených knih dětí z domova

Zdroj: vlastní

Společná prohlídka domácích výtvorů, následně byla provedena motivace k písničce, která souvisela s pohádkou, formou otázek.

Motivace

O čem je pohádka, o které si povídáme?

Jaká zvířátka myška navštívila se svým jablíčkem?

Máte rádi jablíčka? Proč?

Myslíte si, že může být v knize písnička? Proč ano/ne?

Jakou písničku máte nejraději?

„Protože jsme si vyrobili takové krásné knihy, tak jsem si pro vás připravila písničku o myšce, kterou si do vaší knížky poté nalepíme. A kdo bude chtít, může si písničku zpívat s rodiči i doma.“

Obrázek 10: Vlastní píseň Malá myška

Malá myška
Aneta Klapková

Byla jedna malá myška a ta měla hlad
A tak se šla s jablíčkem nový domek vyhledat
Koulí se koulí jablíčko od domu k domečku
Nikde nebyl nový domek pro malou myšku

Zdroj: vlastní

Před zpěvem bylo provedeno dechové cvičení a ke konci následné zhodnocení činnosti dětmi.

Dechové cvičení

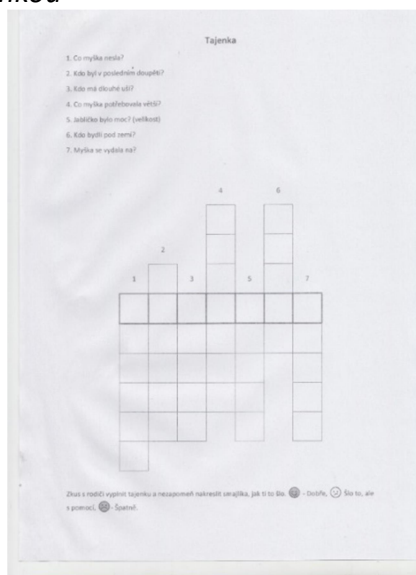
Venku začíná být chladno a fouká vítr. Proto teď společně budeme foukat do šátku, který máte před sebou, aby se nám dobře zpívalo. Nejdříve se nadechneme a vydechneme. Znova se nadechneme a uděláme všichni „fúúú.“ A aby se nám dobře zpívalo, zkusíme si ještě rozcvičit jazýček. Ústa nastavíme do tvaru „O“ a jazýčkem přejíždíme rty dokola.

Otázky ke konci činnosti

Líbila/ nelíbila se vám písnička? Proč?

O čem písnička byla?

Obrázek 11: Křížovka s tajenkou

Zdroj: vlastní

Děti i rodiče byli seznámeni s úkolem domů. Po vyplnění křížovky následovalo zhodnocení činnosti smajlíkem.

Zhodnocení činnosti

Otázky pro děti

Líbila se vám činnost?

17 dětí ukázalo palec nahoru – činnost se líbila.

4 děti daly ruce od sebe – činnost se líbila pouze trochu.

1 dítě ukázalo palec dolů – činnost se nelíbila.

Co se vám na činnostech líbilo/nelíbilo?

Při zhodnocení činnosti se dětem líbila melodie a text písně. Naopak jedním dítětem byla činnosti hodnocena negativně z důvodu špatného vztahu k hudbě a zpěvu.

Jak se vám podařil/nepodařil úkol doma?

Většina dětí a rodičů reagovala na činnost pozitivně. Rodiče ocenili nápaditost a větší zapojení do děje, spolupráci s dítětem a chuť do tvorby úkolu. U dětí byla odpověď

na otázku směřována na práci s konkrétními členy rodiny, děti mohly vyprávět rodičům, o čem příběh byl.

Evaluační otázky

Jaký je celkový dojem z činnosti?

Z činnosti byl zaznamenán smíšený pocit. Při seznámení s písničkou bylo u jednotlivců obtížné udržet pozornost. Zároveň je třeba pozitivně hodnotit chuť do učení písně, většina dětí měla zájem a snahu se text písně naučit.

Jak fungovala motivace, realizace a metody práce?

Samotná motivace fungovala dobře až na dva jedince, kteří činnost narušovali, protože je hudba nezajímá. Realizace při učení písně probíhala u stolečku, kde byl lepší oční kontakt.

Zvládly děti činnosti, které byly zadány?

Děti se s činností vypořádaly skvěle. Co se týče činnosti doma, zde je třeba práci hodnotit pozitivně. Do činnosti se zapojily všechny děti s rodinou. Při předávání křížovky s tajenkou se objevily pozitivní ohlasy na zpracování. Samotná píseň byla pro děti zábavná a činnost se jim líbila.

Jak rodiče na činnost reagovali?

Rodičům se zdála křížovka zajímavá a nenáročná. Při vyplňování tajenky ocenili spolupráci dětí. Děti se do luštění zapojily s motivací.

Vzdělávací cíle: Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnost, vytváření pojmů, mluvený projev, vyjadřování). Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu (MŠMT, 2021).

Očekávané výstupy: Dítě se při zpěvu písničky o myšce snaží správně vyslovovat, ovládat intonaci hlasu a tempo dechu (MŠMT, 2021).

Rizika: Při nucení dítěte ke komunikaci při činnosti je rizikem, že se vytvoří komunikační zábrany dítěte.

ČTVRTEK

Ve čtvrtek ráno děti přinesly vyplněnou křížovku, při předávání proběhla i individuální konverzace s rodiči. Další činností byla básnička a následná výroba maňásků z papíru, které měly děti za úkol dopracovat doma s rodiči.

Motivace

Tímto týdnem nás provází pohádkový příběh o myšce.

O co se myška v příběhu snažila? Proč?

Povedlo se jí najít domeček pro své jablíčko?

Myslíte si, že můžeme pohádku vyprávět i básničkou? Proč?

„Připravila jsem si pro vás básničku o myšce, kterou se společně naučíme.“

Text básně

Byla jedna malá myška,

a ta měla velký hlad.

Pomyslela na jablíčka,

ty má každý túze rád.

Našla jedno velké jabko,

do nory si ho chtěla vzít.

Bylo o trochu větší,

nemohlo se tam vejít.

Myška šla od nory k noře,

nikdo ji nechtěl u sebe mít.

Až došla k medvědí hoře,

s jablíčkem by tam mohla být.

Medvěd myšku k sobě vzal,
myška se bát začala.
Utíkala o kus dál,
až se k své noře dostala.

Zdroj: vlastní

Otázky po přednesu a společném učení básně

Líbila/nelíbila se Vám básnička? Proč?

Co se vám na básničce líbilo nejvíc?

Jaký příběh se v básničce odehrává?

Poté proběhla motivace k další činnosti.

Jak si myslíte, že mohl vypadat medvěd v básničce?

Jak velké mohlo být jablíčko, které myška měla u sebe?

Popište mi, jak si myslíte, že vypadal domeček zajíce?

„Protože jsme si teď básničkou zopakovali příběh a každý z vás mi popsal zvířátko, tak si půjdeme společně vyrobit maňásky z papíru. Co nestihnete ve školce, to si s mamkou a tatškou doděláte doma. Ano?“

Obrázek 12: Vyrobený maňásek v mateřské škole

Poznámka: Spolupráce s rodiči.

Zdroj: vlastní

Zhodnocení činnosti

Otázky pro děti

Líbila se vám činnost?

14 dětí ukázalo palec nahoru – činnost se líbila.

6 dětí dalo ruce od sebe – činnost se líbila pouze trochu.

2 děti ukázaly palec dolů – činnost se nelíbila.

Co se vám na činnostech líbilo/nelíbilo?

Dětem se při hodnocení činnosti líbila básnička a samotné vyrábění maňáska, kde mohly využít svou fantazii a podle své volby si nakreslit zvířátko z pohádky. Naopak dvě děti hodnotily činnost záporně. Při rozhovoru se jim zdálo vyrábění maňáska těžké. Pro osm dětí byla básnička, kterou se učili po částech pro lepší zapamatování, dlouhá.

Jak se vám podařil/nepodařil úkol doma?

Většina dětí a rodičů reagovala na činnost pozitivně. Rodiče ocenili nápaditost a větší zapojení do děje, spolupráci s dítětem a chuť do tvorby úkolu. U dětí byla odpověď na otázku směřována na práci s konkrétními členy rodiny.

Evaluační otázky

Jaký je celkový dojem z činnosti?

Pocit z činnosti byl nejistý, báseň byla dlouhá a pro několik jedinců náročná. Zároveň opět je třeba pozitivně hodnotit chuť do učení básně, většina dětí měla zájem a snahu se báseň naučit.

Jak fungovala motivace, realizace a metody práce?

Realizace probíhala jak na koberci, tak u stolečku. Na koberci si všichni prohlédli křížovky a řekli si, jaké se po vyplnění tajenky objevilo slovo. Při prohlížení děti sdělovaly své pocity, jak práce s rodiči probíhala. Většina dětí reagovala pozitivně a pět dětí mělo u některých otázek z křížovky problém najít odpověď. Následně po motivaci se děti posadily ke stolečku, kde vyráběly dva až tři maňásky. Děti byly do činnosti motivované, a tak dobře spolupracovaly. Při výrobě si děti vzaly A4 papír, který přeložily horními rohy k sobě. Následně k sobě přeložily i okraje papíru a vznikl

obdélníkový tvar. Pro pět dětí byla výroba těžká a byl zapotřebí individuální přístup. Pravou a levou stranu děti přilepily a poté probíhala kresba pohádkové postavy, která se všem dětem povedla. Po vyrobení maňáska měly děti ze svého výtvaru radost a s radostí ukazovaly svůj výtvar rodičům, dětem i učitelkám. Pět dětí si chtělo s maňásky rovnou hrát u stolu.

Zvládly děti činnosti, které jim byly zadány?

Děti a rodiče se s činností vypořádali skvěle. Co se týče činnosti doma, zde byla práce úspěšná, jelikož při předávání vyplněné tajenky se objevily pozitivní ohlasy na činnost. Samotná píseň byla pro děti zábavná a aktivita se jim líbila.

Jak rodiče na činnost reagovali?

Rodičům se líbila jednoduchost a originalita maňáska. Při rozhovoru bylo sděleno otcem dítěte, že doma kreslila celá rodina a že bylo hezké, jak tráví všichni spolu čas. Další rozhovor s matkou byl směřovaný na výrobu maňáska, kde si jedinec chtěl maňáska vyrábět téměř bez pomoci rodiny.

Vzdělávací cíle: Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti při výrobě maňáska. Rozvoj tvořivosti při výrobě maňáska. Vytváření základů pro práci s informacemi při zadávání instrukcí výroby maňáska.

Očekávané výstupy: Dítě se učí vyjadřovat samostatně a odpovídá na otázky ve vhodně zformulovaných větách. Dítě se snaží vést rozhovor při pokládání otázek při činnosti. Dítě se dokáže naučit krátké texty při učení básně.

Rizika: Dbát na individuální přístup při výrobě maňáska, aby dítěti nevznikaly pocity stresu a nervozity.

PÁTEK

Pátek byl posledním dnem projektu. Při příchodu děti přinesly nakreslené maňásky dle své volby, které s radostí ukazovaly. V řízené činnosti byla provedena prohlídka výtvarů dětí a následně proběhla motivace na další činnost. Na základě vyrobených maňásků byly děti rozděleny do skupinek, kde si měly připravit dramatizaci na pohádku. Po přípravě se každá skupinka dětí snažila zahrát pohádku formou dramatizace. Po činnostech byly děti seznámeny s posledním úkolem na doma.

Tentokrát dostaly za úkol vymyslet s rodinou, jaký konec by mohla pohádka mít. Na vymyšlení konce příběhu měly děti čas přes víkend. Spolu se zadaným úkolem byl rodičům předán i dotazník, kde měli zhodnotit celý projektový týden. Dotazník obsahoval strukturované i otevřené otázky.

Motivace

Jaká zvířátka představují vaši maňásci?

Jaký zvuk dělá zvířátko, které máte nakreslené?

Viděli jste nakreslené zvířátko naživo? Kde?

Jaké zvířátko se vám nejlépe/nejhůře kreslilo?

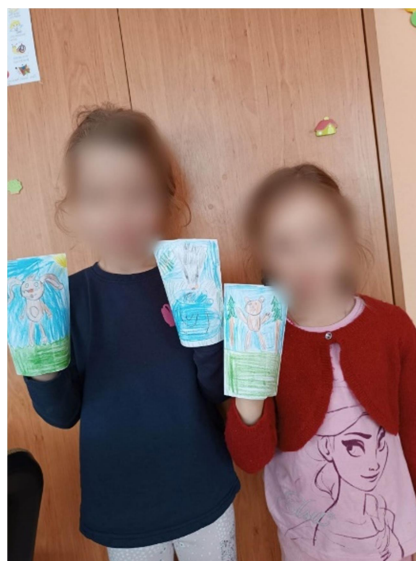
Co s takovými maňásky můžeme dělat?

Myslíte si, že bychom mohli na chvíli být tím zvířátkem? A jak to uděláme?

„Mám pro vás jedno tajemství. Každý z vás si vezme zvířátko, které si vyrobil, já vás poté začaruju a pohádku s maňásky si zahrajeme.“

Následně si každé dítě vzalo zvířátko, které chtělo. Děti si pomocí příběhu zkusily zahrát zvířátko z pohádky. Když skupinka dětí provedla dramatizaci, nastoupila další skupinka dětí.

Obrázek 13: Dramatizace

Zdroj: vlastní

Po činnosti byly opět na koberci dětem pokládány otázky.

Líbila/nelíbila se vám činnost, kterou jsme si zahráli? Proč?

Co se vám nejvíc na pohádce líbilo/nelíbilo?

Jaké zvířátko byste v pohádce chtěli mít?

„Musím vás všechny moc pochválit, všem se pohádka moc povedla. Kdo bude chtít, může si vzít maňásky ke stolečku a ještě si s nimi hrát.“

Poté byly děti seznámeny s činností na doma a následovala spontánní hra dětí.

Obrázek 14: Činnost domů

Zkus s rodinou domyslet jiný konec příběhu. Jak by mohla pohádka skončit? Až budeš mít hotovo, nezapomeň zakroužkovat smajlíka, jak ti to s vymyšlením konce příběhu šlo.

😊 – Výborně :/ - Dobře 😞 - Špatně

Jednoho krásného rána se probudila myška ve svém domečku. Vykoukla ze své nory a uviděla tam krásné červené jablíčko. Myška se snažila jablíčko do své nory dostat, ale bylo moc veliké. Rozhodla se, že zkusí najít větší domeček pro své jablíčko. Vydala se tedy na cestu. Najednou spatřila domeček, nakoukla dovnitř a uviděla tam krtku. Zeptala se ho, zda by mohla s jablíčkem u něj bydlet. Krtek jí odmítl, že by se do domečku nevešly. Myška šla dál. Uviděla další noru. Nakoukla a spatřila tam zajíce. Zeptala se, jestli by mohla bydlet s jablíčkem v jeho domečku. Zajíc jí také odmítl, že by se do nory nevešly a má domeček plný salátu. Myška šla tedy dál. Uviděla další noru, nakoukla, byl tam jezevec. Myška se opět zeptala, zda může s ním a jejím jablíčkem u jezevce bydlet. Jezevec odpověděl.....

Zdroj: vlastní

Obrázek 15: Spolupráce s rodiči

Zkus s rodinou domyslet jiný konec příběhu. Jak by mohla pohádka skončit? Až budeš mít hotovo, nezapomeň zakroužkovat smajlíka, jak ti to s vymyšlením konce příběhu šlo.

😊 – Výborně :/ - Dobře 😞 - Špatně

Jednoho krásného rána se probudila myška ve svém domečku. Vykoukla ze své nory a uviděla tam krásné červené jablíčko. Myška se snažila jablíčko do své nory dostat, ale bylo moc veliké. Rozhodla se, že zkusí najít větší domeček pro své jablíčko. Vydala se tedy na cestu. Najednou spatřila domeček, nakoukla dovnitř a uviděla tam krtku. Zeptala se ho, zda by mohla s jablíčkem u něj bydlet. Krtek jí odmítl, že by se do domečku nevešly. Myška šla dál. Uviděla další noru. Nakoukla a spatřila tam zajíce. Zeptala se, jestli by mohla bydlet s jablíčkem v jeho domečku. Zajíc jí také odmítl, že by se do nory nevešly a má domeček plný salátu. Myška šla tedy dál. Uviděla další noru, nakoukla, byl tam jezevec. Myška se opět zeptala, zda může s ním a jejím jablíčkem u jezevce bydlet. Jezevec odpověděl.....
Bohužel myška, kdy se k němu nedostane. Myška už nevěděla kam dál, už uviděla kočičí noru. Kočka byla chytrá a řekla myšce, že když se o jablíčko rozdělí, může s ní bydlet. Myška souhlasila a tak s kočkou společně bydleli a jedli jablíčko.

Zdroj: vlastní

Zhodnocení činnosti

Otázky pro děti

Líbila se vám činnost?

15 dětí ukázalo palec nahoru – činnost na pohádku se líbila.

5 dětí dalo ruce od sebe – činnost se líbila pouze trochu.

2 děti daly palec dolů – činnost se nelíbila.

Co se vám na činnostech líbilo/nelíbilo?

Dětem se při hodnocení činnosti líbila dramatizace pohádky. Podle reakce dětí si mohly vybrat zvířátko, které chtěly a zároveň si do své role dobře vžily. Naopak se některým dětem nelíbila spolupráce s ostatními dětmi.

Jak se vám podařil/nepodařil úkol doma?

Dětem se se úkol podařil, úkol byl ve spolupráci s rodinou a zdál se dětem jednoduchý. Podle konzultace se čtyřmi rodiči byla reakce na činnost pozitivní. Dle informací rodičů děti pracovaly s radostí a líbila se jim fantazie dětí.

Evaluační otázky

Jaký je celkový dojem z činnosti?

Celkový dojem z činností je smíšený. Pro pět dětí byla činnost lehce náročná a bylo třeba do činnosti zasahovat. V případě častější dramatizace pohádky by byly výsledky lepší.

Jak fungovala motivace, realizace a metody práce?

Motivace fungovala výborně. Děti měly chuť do činnosti a při realizaci se dokázaly do své postavičky zvířátka vžít, což se některým skvěle povedlo. Některé děti si poté i s vyrobenými maňásky hrály ve spontánní hře.

Zvládly děti činnosti, které byly zadány?

Činnost na výrobu maňásky děti zvládly bez problému. Zajímavá byla kreativita a fantazie dětí, při kresbě maňásků. Při dramatizaci byla občas náročná realizace, ale i tak se děti se svou rolí vypořádaly dobře.

Jak rodiče na činnost reagovali?

Na domyšlení příběhu reagovalo 18 rodičů kladně a čtyři negativně. Negativní reakce byla směřována na náročnost vymyšlení příběhu, která se objevila u čtyř rodičů. Činnost byla negativně hodnocena buď z časových důvodů, anebo že jejich dítě nechtělo spolupracovat. Kladná reakce rodičů byla na samotnou činnost.

Vzdělávací cíle: Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky při dramatizaci pohádky. Rozvoj komunikativních schopností při dramatizaci své role.

Očekávané výstupy: Dítě dokáže improvizovat při dramatizaci pohádky. Dítě se snaží zorganizovat hru či příběh při dramatizaci.

Rizika: Omezený prostor při dramatizaci může omezit i vyjádření postavy.

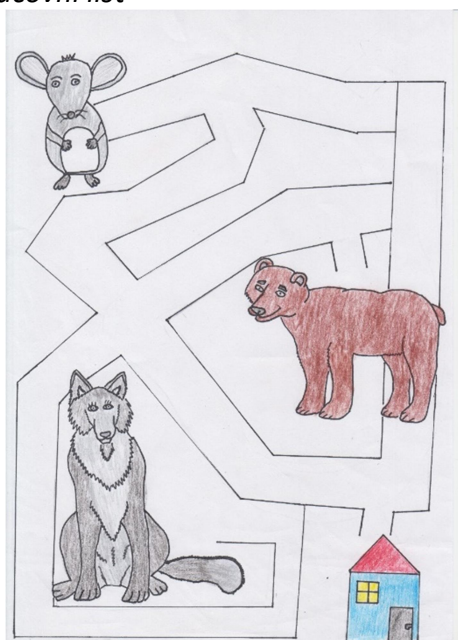
Návrh činností na pohádku O myšce, která se nebála od Petra Horáčka

Druhá pohádka, která byla vybrána, se nazývá O myšce, která se nebála. K pohádce byly vymyšleny návrhy činností, které rozvíjí čtenářskou pregramotnost. Návrhy jsou určeny do mateřské školy, která bude spolupracovat s rodinou dětí.

Cesta k domečku

Děti si nejdříve vyplní labyrint, kde musí oběhnout medvěda a vlka, a poté se musí dostat s myškou do domečku. Následně děti vymyslí příběh na pracovní list.

Obrázek 16: Labyrint – pracovní list

Zdroj: vlastní

Loutkové divadlo

Děti si vyrobí dle své fantazie obrázky zvířátek z knihy. Zvířátka vystříhnou, vybarví a nalepí z druhé strany špejle. Následně mohou hrát prostřednictvím loutek divadlo z pohádky.

Obrázek 17: Loutkové divadlo – loutky

Zdroj: vlastní

Hádkanky

Rodič nebo učitel předčítají text. Zvýrazněné slovo v textu děti poté hádají.

Obrázek 18: Hádkanky k pohádce

Hádkanky k pohádce *O myšce, která se nebála*
Autor pohádky: Petr Horáček
Autor hádavek: Aneta Klápková

Sedý má kožíšek,
chlupatý krk,
každý dobře ví,
že to je vlk.

Chlupaté tělíčko,
sedi si na plotě.
Mňouká si, mňouká si,
co je to? Mále kotě.

Valíká tělo,
liný je hneď,
bručí si, bručí si,
říká si medvěd.

Chodí si lesem,
spadlo na ni šiška.
Hádejte, co je to?
No přece myška.

Na hlavě parohy,
hnědý má nos.
Chodí si po lese
a je to los.

Hopsá si sam a tam,
hopsá do cestíček.
Hádej, kdo je to?
No přece zajíček!

Zdroj: vlastní

Malované čtení

Děti dokreslují obrázky místo slov s rodiči.

Obrázek 19: Malované čtení

Malované čtení z pohádky O myšce, která se nebála.

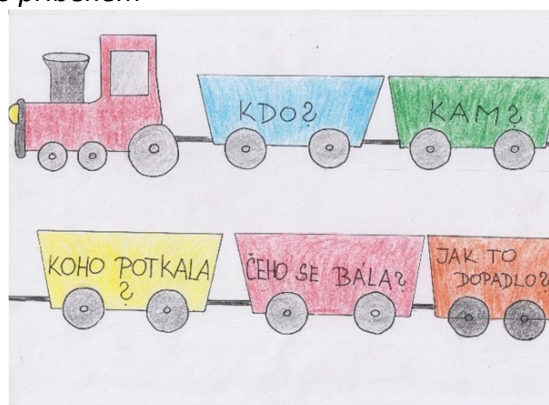
Byla jedna malá , která se rozhodla, že se půjde projít do ji varoval, aby do nechodila, protože tam číhá spousta nebezpečných zvířátek. odpověděla, že se ale ničeho nebojí. Když byla hluboko v , skákala na . Najednou si všimla, že ve větvích leží něco schouleného. Byl to strašlivý . Zeptala se, zda si s ní bude hrát, ale neodpověděl. Šla tedy dál a v dálce uviděla za stromem, někoho opřeného. Když se podívala, kdo tam je, byl to velký se ho zeptala, zda s ní bude hrát, neodpověděl. Šla dál. Poskakovala si na kůře a když se podívala před sebe, zjistila, ni někdo kouká. Byl to . se opět zeptala, zda si s ní bude hrát. Neodpověděl, a tak šla dál. Najednou, uviděla v dálce domeček. Zajímalo ji, kdo tam bydlí. Rozhodla se, že půjde dovnitř. Přiblížila se a uslyšela zvláštní zvuk. Když se podívala, kdo v domečku bydlí, uviděla malé . Zeptala se, zda si chce s ní hrát, ale neodpověděla. Vyběhla rychle z oběhla kolem a a . Když se dostala z ven, zeptal se jí , co tak vylekalo. odpověděla, že se nebojí žádného děsivého zvířátka, ale z čeho má opravdu strach, je to malé chlupaté zvířátko, které bydlí v domečku.

Zdroj: vlastní

Mašinka s příběhem

Děti se snaží zamyslet nad příběhem a odpovídat na otázky. Do vagonků poté dokreslí obrázky a rodiče napíšou slovy odpovědi na otázky.

Obrázek 20: Mašinka s příběhem

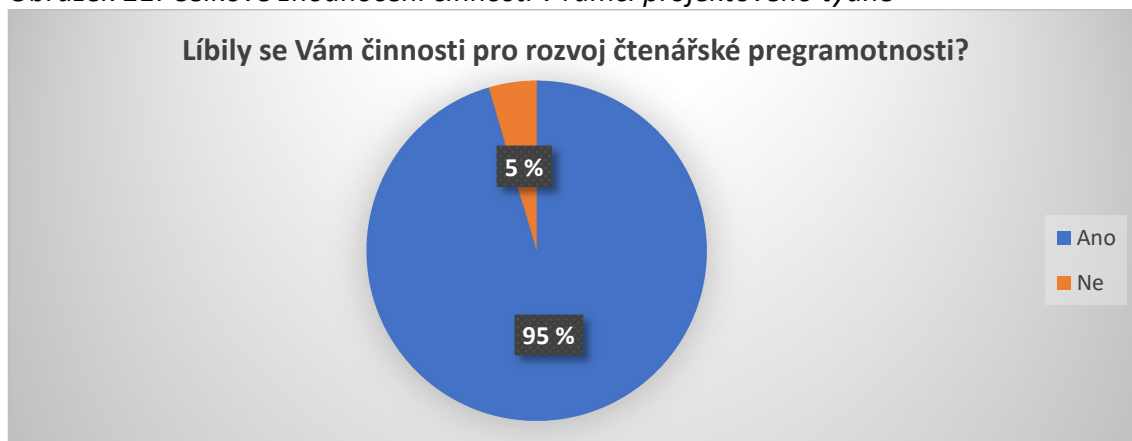

Zdroj: vlastní

10 PRAKTICKÁ ČÁST S VÝSLEDKY DOTAZNÍKU

Na závěr projektového týdne byl rodičům předán dotazník pro zhodnocení činností a zmapování, jakým způsobem oni sami rozvíjejí čtenářskou pregramotnost u svých dětí doma.

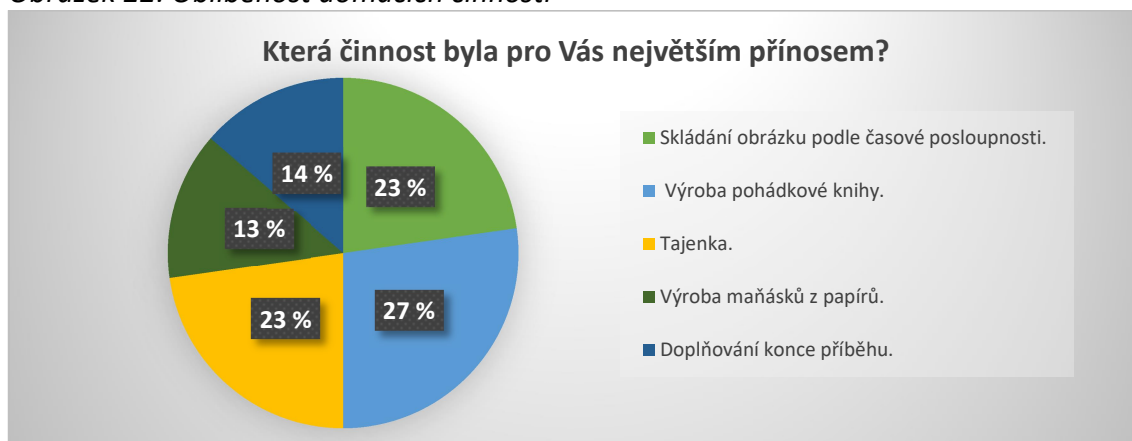
Obrázek 21: Celkové zhodnocení činností v rámci projektového týdne

Zdroj: vlastní

Většina rodičů odpověděla kladně, to znamená, že činnosti se jim líbily. Menší procento rodičů odpovědělo záporně. Z odpovědí lze usuzovat, že činnosti pro rodiče byly přínosem a z velké většiny je ocenily jako pozitivní i pro jejich děti.

Obrázek 22: Oblíbenost domácích činností

Zdroj: vlastní

Druhá otázka byla směřována na činnosti, které byly realizovány doma. Nejvíce rodičů bylo spokojeno s výrobou pohádkové knihy. Skládání obrázků podle časové posloupnosti a tajenka rodiče oslovila stejným dílem. Nejméně atraktivní bylo dokončování příběhu a výroba maňásků z papíru. Všechny činnosti byly téměř rovnoměrně zastoupené, ale výroba knihy, společně s křížovkou a skládáním obrázků

zřejmě pro rodiče představovala nejzajímavější aktivitu pro rozvoj čtenářské pregramotnosti.

Obrázek 23: Náročnost realizace

Zdroj: vlastní

Skládání obrázků dle časové posloupnosti znamenalo pro rodiče největší problém, který by řešili jinak. Rodičům nevyhovovalo stříhání obrázků a následné lepení. Pro některé děti byla dějová posloupnost náročnější. Dokončení příběhu bylo pro rodiče časově náročné, děti měly problém spolupracovat a vytvářet děj. Zbylé činnosti byly zastoupeny stejně, rodiče s nimi měli nejméně problémů při realizaci.

Obrázek 24: Přiměřenost činností

Zdroj: vlastní

Při shrnutí celého týdne byli rodiče většinou s náročností činností spokojeni. Ovšem více jak třetina rodičů uvedla, že některé z činností byly pro jejich děti náročné nebo neodpovídaly schopnostem dětí. Konkrétně křížovka se zdála některým rodičům těžká. Celkově ale děti neměly s činnostmi problém, problémy se týkaly jedinců u jednotlivých činnostech.

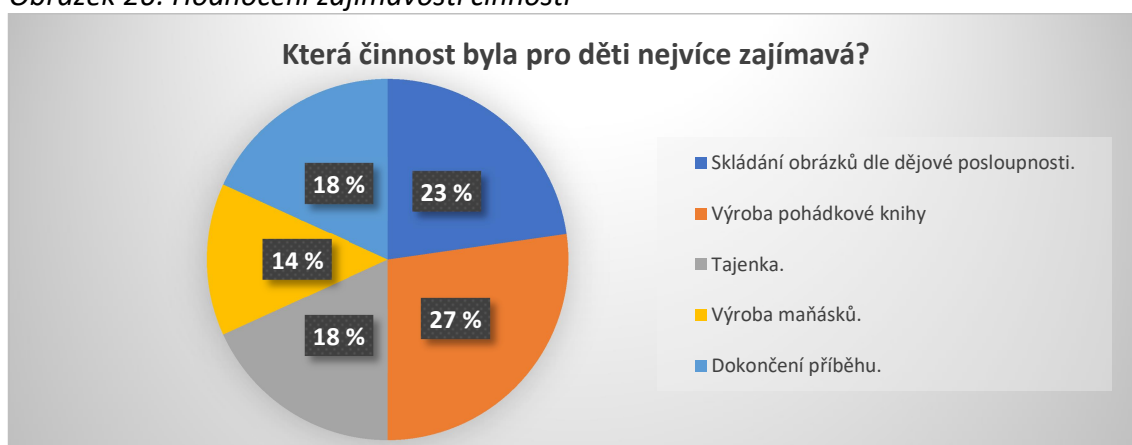
Obrázek 25: Domácí čtení pohádek

Zdroj: vlastní

Téměř sto procent rodičů svým dětem pohádky předčítá. Minimum rodičů však na čtení pohádek nemá čas nebo to nepovažují za důležité. Z hlediska čtenářské pregramotnosti je příznivé, že existuje velké procento rodičů, kteří dětem čtou. Téměř deset procent dětí nemá čtenářské zázemí, což by mohlo do budoucna ovlivnit jejich vztah ke čtení nebo pohádkám v knižní předloze.

Obrázek 26: Hodnocení zajímavosti činností

Zdroj: vlastní

Dětem se nejvíce zamlouvala výroba pohádkové knihy a skládání obrázků. Zbylé činnosti pro děti byly už méně zajímavé, ale stále v podobném procentuálním zastoupení. Nejméně dětí oslovila výroba maňásků, ale vzhledem k ostatním činnostem to nebyl nijak výrazný propad. Maňásci pro děti nepředstavovali takové lákadlo, jakým byla pohádková kniha, i když z hlediska náročnosti byli maňásci jednodušší.

Obrázek 27: Výběr pohádek

Zdroj: vlastní

Rodiče nejvíce vybírají pohádky pro své děti prostřednictvím televize, což je nejjednodušší způsob. Následuje náhodný výběr, kdy rodiče sáhnou po zdroji pohádky podle situace. Menší procento rodičů se uchyluje k prohlížení ilustrací a nejméně rodičů volí poslech či jiný způsob, například doporučení od ostatních rodičů, nebo zvolí pohádku formou loutkového představení.

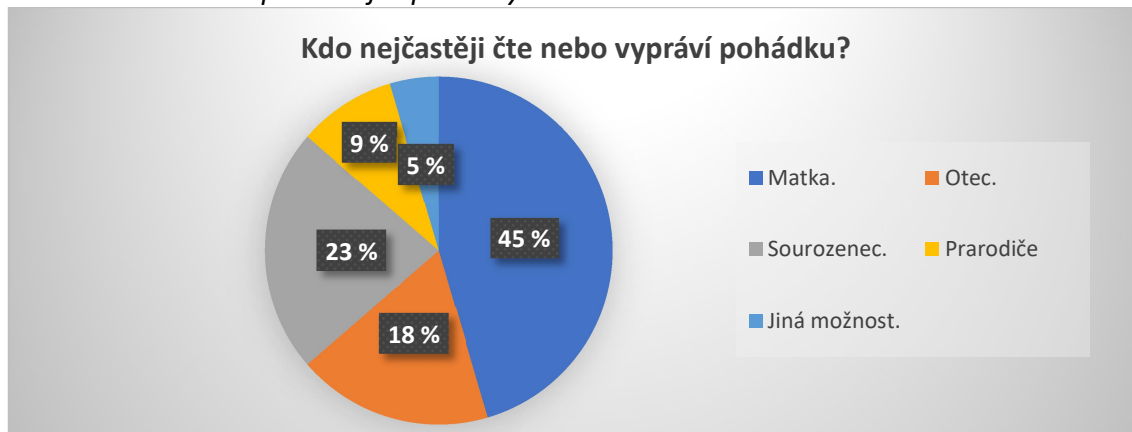
Obrázek 28: Návštěvnost knihoven

Zdroj: vlastní

Větší procento rodičů s dětmi do knihovny chodí, ale téměř třetina rodičů své děti do knihovny nebere. Rodiče nemají na tuto aktivitu čas, kupují dětem knihy sami, nebo se jim návštěva knihovny nezdá tak důležitá.

Obrázek 29: Osoba předčítající pohádky doma

Zdroj: vlastní

V téměř polovině rodin pohádky předčítá matka. Mezi důvody může patřit mateřská dovolená, menší pracovní vytíženost, větší vztah k pohádkám nebo je pro dítě lepší volbou, například z hlediska přednesu. Menší procento zastává otec a sourozenci, kteří se v této době už tolik neangažují. Prarodiče společně s například jinými rodinnými příslušníky mají nejmenší zastoupení.

Obrázek 30: Zájem dětí o činnosti

Zdroj: vlastní

Podle rodičů většina dětí stála o vypracování činností. Buď chtěly navázat na činnosti z mateřské školy, nebo si chtěly činnost vypracovat samostatně bez pomoci rodičů. Dětem se jevily činnosti zvladatelné a nevyžadovaly pomoc rodičů. Menší procento dětí činnosti shledalo těžšími a potřebovaly pomoc rodičů.

11 DISKUSE

Realizace činností k pohádce od Petra Horáčka probíhala v mateřské škole. Projektu se zúčastnily děti v rozmezí čtyři až pět let věku. Před realizací byly položeny evaluační otázky.

Jak probíhala realizace činností v mateřské škole?

Celý týden probíhal ve spolupráci s rodinou dětí. Každý den byly pro děti připraveny různé činnosti rozvíjející čtenářskou pregramotnost. Bylo třeba nejprve zjistit, zda tyto činnosti lze v mateřské škole realizovat, zda jsou vhodné k rozvoji čtenářské pregramotnosti a zda nejsou pro děti či rodiče náročné. Vlastní realizace celého projektového týdne probíhala bez komplikací. Nejnáročnější aktivitou byla výroba knihy. Děti pracovaly s chutí, někteří jedinci potřebovali individuální přístup, což bylo z časových důvodů náročnější. Za velmi podařenou aktivitu lze hodnotit skládání obrázků dle časové posloupnosti příběhu, kdy byly děti velmi aktivní. Koželuhová popisuje, že pro dítě je důležité používat vhodné pohádkové knihy s obrázky, které by měly být pro jedince i zábavou a zážitkem. Pro dítě je příběh lépe zapamatovatelný a dokáže si ho lépe vybavit (Koželuhová, 2022). Kniha, která byla zvolena k realizaci projektového týdne, tento požadavek splňovala, děti na ni reagovaly se zájmem a obdivem. Další pozitivně hodnocenou aktivitou je dramatizace. Ze začátku byla realizace dramatizace pohádky lehce náročná, protože některé děti činnost narušovaly. Po jejich zapojení do aktivity toto pominulo.

Které činnosti byly pro děti a rodiče zajímavé?

Velmi překvapující byl přístup rodičů, kteří se snažili spolupracovat a reagovat na domácí činnosti, které děti přinášely. Při jednotlivých rozhovorech rodiče ocenili nápaditost. Děti byly motivované k práci s rodiči. Také rodiče byli překvapeni a zjistili, jaké mají jejich děti nedostatky nebo v čem jsou naopak šikovné. Objevili například, že jejich dítě umí dobře stříhat, kreslit, bylo pro ně přínosem, že pracovala i celá rodina. Celkově si rodiče činnosti chválili. Nejvíce dle ohlasů se líbila výroba knihy, písnička, dramatizace a výroba maňáska. Rodičům byl na závěr předán dotazník pro zhodnocení činností a zjištění, jakým způsobem rozvíjí oni doma čtenářskou pregramotnost. Z dotazníku vyplynulo, že více jak 90 % rodičů se snaží rozvíjet

čtenářskou pregramotnost formou čtení knih, pohádek v televizi anebo návštěvou knihovny. Je potěšující, že v dnešní moderní době se spousta rodičů snaží své děti rozvíjet tímto způsobem a udělá si na své děti čas.

Jak se vyvíjel vztah dětí k činnostem s knihami?

Během realizace celého projektového týdne bylo provedeno i pozorování vztahu dětí ke knihám. Každý den měly děti k dispozici ve třídě knihovnu s dětskými knihami. Zároveň byla v knihovně i kniha od Petra Horáčka. Tomášková tvrdí, že knihovna v mateřské škole je velmi důležitá pro rozvoj čtenářské pregramotnosti (Tomášková, 2015). Při spontánních činnostech bylo pozorováno, že u jednotlivců se zájem o knihu zvýšil. Děti si chodily půjčovat knihy ke stolečku, kde si je prohlížely. Často si prohlížely i knihu, se kterou bylo pracováno. Několik jedinců vyžadovalo povídání o pohádce, čtení, diskusi nad příběhem. Dle Koželuhové stačí pro kladení otázek pouze grafický obraz v knize, který u dítěte spustí zamyšlení nad příběhem. Následně dítě propojuje příběh z vlastní zkušenosti, kde poté hledá odpověď v textu, což Koželuhová označuje v čtenářské strategii jako shrnování (Koželuhová, 2022).

Je možné konstatovat, že kdyby práce s pohádkou trvala delší dobu, vztah ke knihám by se u dětí ještě zlepšil a u dětí by byl zaznamenán pokrok čtenářské pregramotnosti.

ZÁVĚR

Čtenářská pregramotnost je v mateřské škole velmi důležitá, protože jedince lépe připravuje do školního života. V teoretické části se práce zabývala čtenářskou pregramotností, shrnula její etapy, faktory, které ji ovlivňují, bylo popsáno předškolní období. Práce poté charakterizovala pohádku, její význam, funkci a typy.

Cílem práce bylo zjistit, jak se pohádka a práce s ní podílí na rozvoji čtenářskou pregramotnosti. Dílčím cílem bylo vytvoření projektového týdne s tématem pohádky a jeho realizace v mateřské škole. Aktivita se týkala nejen dětí, ale i jejich rodičů, kteří byli zapojeni do plnění domácích úkolů s cílem věnovat dětem čas, poznat jejich nedostatky i přednosti. Rodičům byl na konci projektu předán dotazník s otevřenými a strukturovanými dotazy.

Pohádky a knihy jsou v dětském období velmi důležité. Samotné téma mé bakalářské práce je pro mě přínosem a je mi velmi blízké. Toto téma rozhodně využiji ve svém profesním i osobním životě.

Budu ráda, když má bakalářská práce inspiruje další učitelky a poskytne jim návod, jak pracovat s pohádkou v mateřské škole s cílem rozvíjet čtenářskou gramotnost a zároveň jaké činnosti jsou vhodné pro spolupráci s rodinou dětí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- Bäcker-Braun, K. (2014). *Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let*. Grada.
- Belešová, M. (2017). Prekoncepty dětí v předškolním věku o funkci a procese čtení a psaní. *Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání*, 1(1), 1–20.
- Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič*. Grada.
- Čenková, J. et al. (2006). *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Portál.
- Černoušek, M. (1990). *Děti a svět pohádek*. Albatros.
- Čítárny. (2023). *Rozhovor s Karlem Čapkem o knihách, knihovnách, čtení z roku 1931*.
<https://citarny.com/temata/autori-a-knihy/spisovatele-a-knihy/rozhovor-s-karlem-capkem-o-knihach?fbclid=IwAR3l-l7ski0A66BX1SdYGi6g3VqW9K7DsZklSD0KO9kVPv2eKTtQtaPwpvo>
- Homolová, K. (2009). *Čtenářská propedeutika*. Ostravská univerzita.
- Horáček, P. (2012). *Nový domek pro myšku*. Portál.
- Chaloupka, O. (1982). *Rozvoj dětského čtenářství*. Albatros.
- Jedlička, R. (2017). *Psychický vývoj dítěte a výchova. Jak porozumět socializačním obtížím*. Grada.
- Koňátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola* (2. vyd.). Grada.
- Koželuhová, E. (2022). *Čtenářské strategie u předškolních dětí a nečtenářů*. Portál.
- Koželuhová, E., & Wildová, R. (2021). *Čtenářské strategie v předškolním vzdělávání*. Univerzita Karlova.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2. vyd.). Grada.
- Lepilová, K. (2014). *Cesty ke čtenářství. Vyprávějte si s námi*. Edika.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2010). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Portál.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

- Nachtneblová, E. (2007). *Jazykové prostředky stylizace mluvených projevů v textech knih Miloše Macourka* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita.
- Richter, L. (2004). *Pohádka... a divadlo*. Dobré divadlo dětem.
- Sirovátka, O. (1998). *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV.
- Skutil, M. et al. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Portál.
- Streit, J. (1992). *Proč děti potřebují pohádky*. Baltazar.
- Švrčková, M. (2011). *Kvalita počáteční čtenářské gramotnosti*. Ostravská univerzita.
- Tomášková, I. (2015). *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. Portál.
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Portál.
- Vášová, L. (1986). *Bibliopedagogika*. Státní pedagogické nakladatelství.
- Vášová, L. (1995). *Úvod do bibliopedagogiky*. Institut sociálních věcí nakladatelství.
- Wildová, R. et al. (2012). *Čtenářská gramotnost a podpora jejího rozvoje ve škole*. Univerzita Karlova.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Čtení pohádky dětem	36
Obrázek 2: Ukazování obrázků v knize při čtení	36
Obrázek 3: Skládání dějové posloupnosti.....	37
Obrázek 4: Činnost vytvořená z domova	37
Obrázek 5: Ukázka činnosti z domu dětem	40
Obrázek 6: Výroba knihy s dětmi	40
Obrázek 7: Kresba zvířátek dětmi	41
Obrázek 8: Spolupráce s rodinou.....	41
Obrázek 9: Ukázka vyrobených knih dětí z domova	43
Obrázek 10: Vlastní píseň Malá myška	44
Obrázek 11: Křížovka s tajenkou.....	45
Obrázek 12: Vyroběný maňásek v mateřské škole	48
Obrázek 13: Dramatizace.....	51
Obrázek 14: Činnost domů	52
Obrázek 15: Spolupráce s rodiči	52
Obrázek 16: Labyrint – pracovní list	54
Obrázek 17: Loutkové divadlo – loutky	55
Obrázek 18: Hádanky k pohádce	55
Obrázek 19: Malované čtení.....	56
Obrázek 20: Mašinka s příběhem	56
Obrázek 21: Celkové zhodnocení činností v rámci projektového týdne	57
Obrázek 22: Oblíbenost domácích činností.....	57
Obrázek 23: Náročnost realizace	58
Obrázek 24: Přiměřenost činností	58
Obrázek 25: Domácí čtení pohádek.....	59
Obrázek 26: Hodnocení zajímavosti činností.....	59
Obrázek 27: Výběr pohádek	60
Obrázek 28: Návštěvnost knihoven	60
Obrázek 29: Osoba předčítající pohádky doma.....	61
Obrázek 30: Zájem dětí o činnosti	61

SEZNAM PŘÍLOH

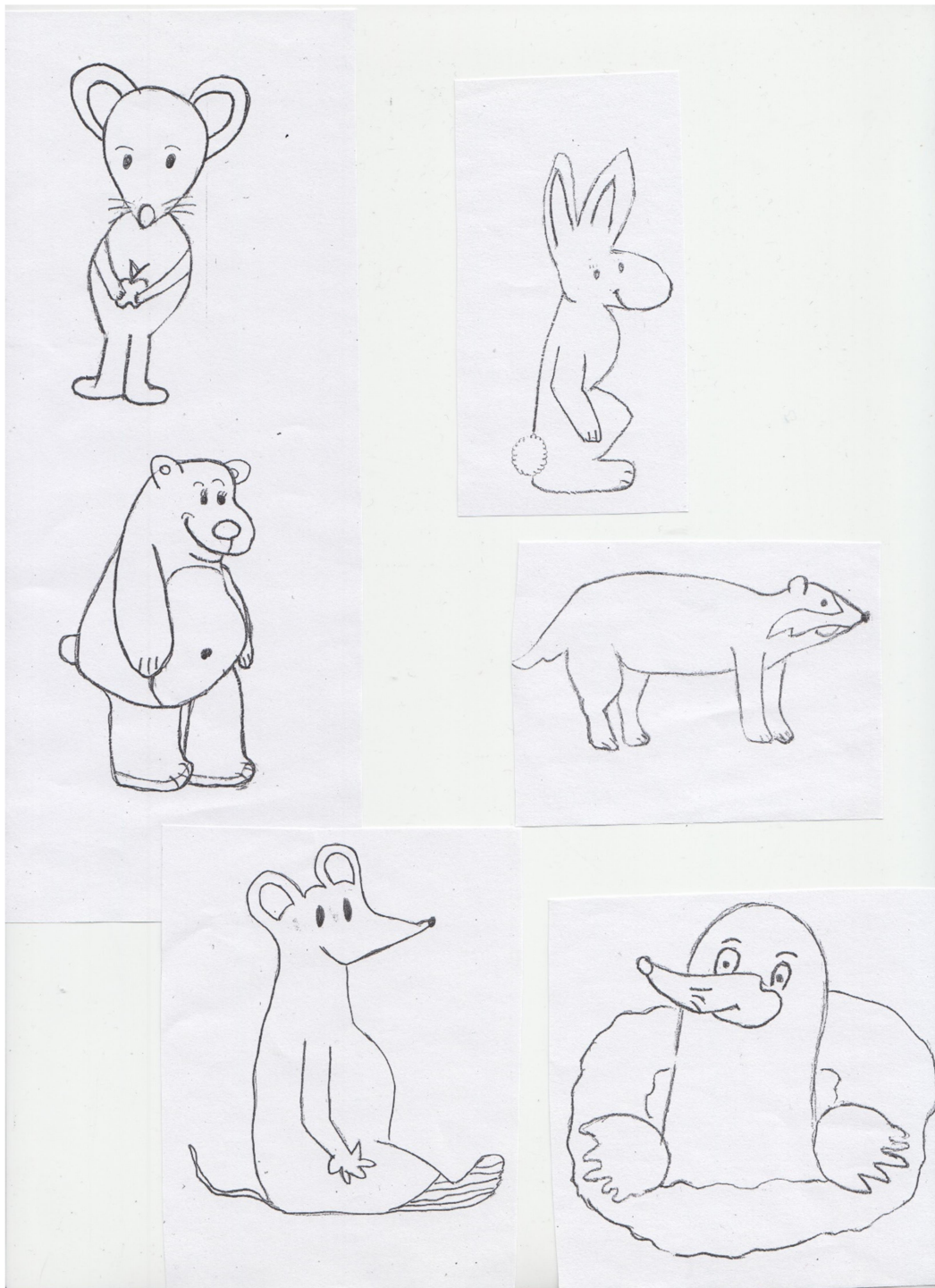
Příloha 1: Omalovánky zvířátek do knihy

Příloha 2: Vyrobení maňásci

Příloha 3: Dotazník

PŘÍLOHY

Příloha 1: Omalovánky zvířátek do knihy

Příloha 2: Vyrobení maňásci

Příloha 3: Dotazník

Líbily se Vám činnosti rozvíjející čtenářskou pregramotnost?

A) Ano

B) Ne

Která činnost pro Vás byla největším přínosem?

Odpověď:

Je nějaká činnost, kterou byste udělali jinak? Jaká?

Odpověď:

Čtete dětem pohádky?

A) Ano

B) Ne

Odpovídaly činnosti možnostem a schopnostem dětí? Byly pro děti přiměřené?

Odpověď:

Která činnost byla pro děti nejvíc zajímavá?

Odpověď:

Jak vybíráte pro děti pohádky?

- A) Náhodný výběr
- B) Poslech nahrávek
- C) Televize
- D) Prohlížení ilustrací
- E) Jiná:

Navštěvujete s dětmi knihovnu?

- A) Ano
- B) Ne

Kdo nejčastěji z rodiny čte nebo vypráví pohádku?

- A) Matka
- B) Otec
- C) Sourozenec
- D) Prarodiče
- E) Jiná možnost:

Mělo dítě doma samo zájem činnost vypracovat?

- A) Ano
- B) Ne